

Commercialization of Security in U.S. Strategy and the Future of Security Arrangements in the Middle East

Farzad Rostami¹

Abstract

Security and creating the conditions to achieve it in the Middle East has been one of the main strategies of the countries in this region. An important part of the process of achieving security in the Middle East has been achieved by resorting to extra-regional powers. In this regard, the United States played an important role in ensuring the security of the Arab countries of the Persian Gulf; an issue that faced the reaction of some US presidents, including Donald Trump. That this policy leads to the weakening of the United States. Following the election of Donald Trump as President of the United States, the commercialization of security emerged as an important principle in the country's foreign policy in various regions of the world, including the Middle East. The spread of this new approach of refusing to provide security to countries for free has made the security arrangements of the region uncertain. This study, using a descriptive-analytical method, seeks to answer the question of what are the contexts and goals of the commercialization of security in the US strategy and, given this trend, what will be the future of the security arrangements of the Middle East region. The main hypothesis is that the model adopted by the United States during the first four years of Donald Trump's presidency and in the early months of her second term will not only perpetuate instability and deepen regional rivalries, but will also lead to a redefinition of regional security arrangements centered on local actors and multilateral cooperation without the presence of the United States.

Keywords: Middle East, Commercialization of Security, U.S. Strategy, Security Arrangements.

1. Associate Professor, Department of Political Science and International Relations, Razi University, Kermanshah, Iran.
f.rostami1361@gmail.com

Extended Abstract

1. Introduction

The Middle East has long been a focal point of geopolitical rivalry, proxy wars, and shifting power structures. Since the Cold War, the United States has played a dominant role in providing security guarantees to regional allies—particularly the Arab Gulf states. However, with the election of Donald Trump in 2016, a significant shift occurred in U.S. foreign policy: security ceased to be treated as a public good and was instead reframed as a commercial commodity. This approach, known as the commercialization of security, rejected the idea of "free protection" and required regional states to directly compensate the U.S. for security assistance. This paper investigates the evolution, motivations, and consequences of this strategy and explores its implications for the future of regional security arrangements in the Middle East.

2. Theoretical framework

The study employs the Neo-Classical Realist framework in international relations theory, which combines the structural logic of neorealism with domestic-level variables. It emphasizes three core drivers of foreign policy behavior:

- Power (capability of states)
- System structure (anarchy and threat perception)
- State preferences (leaders' perceptions and internal political dynamics)

Additionally, the research draws on Stephen Walt's Balance of Threat Theory, which explains state behavior not merely through the distribution of power, but through perceived threats, including proximity, offensive capability, and aggressive intentions. This approach helps analyze how states in the Gulf region react to both the withdrawal and the conditional re-engagement of the U.S. in their security domains.

3. Methodology

The research adopts a qualitative descriptive-analytical method, utilizing a combination of library-based research, content analysis of U.S. policy documents, military deployment records, and arms trade data. Case studies include U.S. relations with Saudi Arabia, Qatar, and the United Arab Emirates (UAE), as well as historical shifts in military bases, arms agreements, and defense treaties. The analysis spans from the post-9/11 era through both terms of the Trump presidency and the early 2020s.

4. Discussion

Key findings highlight a strategic redefinition of security under the Trump doctrine:

- Security as a tradable commodity: Trump emphasized that U.S. protection must come with financial cost, pressuring Gulf states—especially Saudi Arabia—to pay for military support or risk abandonment.
- U.S. military retrenchment: Gradual reduction in direct U.S. troop presence from Afghanistan, Iraq, and some Gulf bases reinforced the perception of a

declining American security umbrella.

- Arms sales boom: The Gulf States increased military procurement, not only to maintain security ties with the U.S. but also due to growing regional threats and lack of alternative guarantees.
- Rise of local balancing: With reduced U.S. presence, regional players began exploring independent security arrangements, evidenced by growing cooperation with non-Western powers (e.g., China, Russia) and even unexpected diplomatic breakthroughs such as the Iran-Saudi rapprochement brokered by China in 2023.

Additionally, the paper discusses three strategic pathways:

1. Dependence on the U.S.: Countries continuing traditional alliances based on military dependence and economic exchange.
2. Diversification: Gulf States turning toward China and Russia for new security partnerships.
3. Regional integration: Efforts toward indigenous multilateral security frameworks—e.g., regional NATO-like coalitions without U.S. leadership.

5. Conclusion and Suggestions

The research concludes that the commercialization of security as a policy pivot has eroded trust in the U.S. as a reliable guarantor and catalyzed a reconfiguration of regional security dynamics. The strategy, while economically rational from the U.S. perspective, has unintended consequences:

- Deepened arms races and insecurity due to transactional security arrangements;
- Weakened multilateralism and trust in long-standing alliances;
- Opened geopolitical space for China and Russia to influence Middle Eastern security.

Policy recommendations include:

- Promoting balanced security engagement that combines deterrence with diplomatic confidence-building;
- Supporting regional self-help mechanisms rooted in mutual interest, rather than dependency;
- Reframing U.S. policy to emphasize strategic partnership over transactionalism, to regain credibility;
- Encouraging regional states to adopt sustainable, cooperative security doctrines, focusing on de-escalation and economic interdependence.

Ultimately, the long-term stability of the Middle East will depend not on military purchases, but on a shift toward inclusive and balanced regional security frameworks that transcend zero-sum geopolitics.

تجاری سازی امنیت در استراتژی آمریکا و آینده ترتیبات امنیتی خاورمیانه

فرزاد رستمی^۱

چکیده

امنیت و بستر سازی برای تحقق آن در خاورمیانه، جزو اصلی ترین استراتژی کشورهای این منطقه بوده است. بخش مهمی از فرایند تحقق امنیت در خاورمیانه با توسل به قدرت های فرامنطقه ای محقق شده است. در این راستا، ایالات متحده سهم مهمی در تأمین امنیت کشورهای عرب حوزه خلیج فارس داشته است. این موضوع با واکنش برخی رؤسای جمهور آمریکا از جمله دونالد ترامپ مواجه شد، با این استدلال که این سیاست به تضعیف ایالات متحده می انجامد. تجاری سازی امنیت در پی انتخاب ترامپ به ریاست جمهوری ایالات متحده، به صورت یک اصل مهم در سیاست خارجی این کشور در مناطق مختلف جهان و از جمله خاورمیانه مطرح شد. گسترش این رویکرد جدید مبنی بر سرباز زدن تأمین امنیت کشورها به صورت رایگان، ترتیبات امنیتی منطقه را با نااطمینانی مواجه ساخت. این پژوهش با استفاده از روش توصیفی- تحلیلی به دنبال پاسخ به این سؤال است که بسترها و اهداف تجاری سازی امنیت در استراتژی آمریکا چیست و با توجه به این روند، آینده ترتیبات امنیتی منطقه خاورمیانه به چه صورت خواهد بود. فرضیه اصلی این است که الگوی در نظر گرفته شده توسط ایالات متحده در مقطع چهارساله اول ریاست جمهوری ترامپ و در ماه های ابتدایی ریاست جمهوری وی در دوره دوم، نه تنها موجب تداوم بی ثباتی و تعمیق رقابت های منطقه ای شده بلکه منجر به بازتعریف ترتیبات امنیتی منطقه با محوریت بازیگران بومی و همکاری های چندجانبه بدون حضور ایالات متحده خواهد شد.

واژه های کلیدی: خاورمیانه، تجاری سازی امنیت، استراتژی آمریکا، ترتیبات امنیتی.

۱. دانشیار، گروه علوم سیاسی و روابط بین الملل، دانشگاه رازی، کرمانشاه.

f.rostami1361@gmail.com

مطالعات سیاسی بین‌النهرین، ۱۴۰۳، دوره سوم، شماره سوم، ۴۵۳-۴۸۶.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۲/۱۸، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۲/۳۰

Doi: 10.22126/mps.2025.12148.1062

ناشر: دانشگاه رازی

© نویسندگان.

۱. مقدمه

منطقه خاورمیانه با رقابت‌های تاریخی، نزاع‌های سرزمینی و شرایط دشوار زندگی احاطه شده است و در نتیجه، پیچیدگی همواره مشخصه متمایز و قابل توجه سیاست خاورمیانه و بازتاب شرایط اجتماعی، اقتصادی و نیز فرهنگی بوده است. خاورمیانه به دلیل نفوذ قدرت‌های فرامنطقه، به دنبال تأمین منافع خود تحت تأثیر تحولات بین‌المللی قرار گرفته و کاملاً از این وقایع تأثیر می‌پذیرد و می‌توان گفت روابط بین‌الملل و نوع سیاست خارجی قدرت‌های برتر بر نوع توازن قدرت و نیز ترتیبات امنیتی این منطقه اثرگذار است. با وجود اهمیت این منطقه در ادوار گذشته، رویکرد آمریکا پس از واقعه ۱۱ سپتامبر به این منطقه تفاوتی فاحش داشته است. از نظر ژئوپلیتیکی و ژئواستراتژی، این منطقه بسیار حائز اهمیت است و کشورها همواره به دنبال نقش رهبری و هژمونی به معنای منطقه‌ای آن در خاورمیانه بوده‌اند. نیاز به حفظ امنیت و احساس وجود ناامنی در این منطقه اهمیت بالا بردن نوعی بازدارندگی را مشخص می‌کند که تنها با افزایش تسلیحات و امکانات نظامی و همچنین وجود و تأسیس پایگاه‌های نظامی کشوری قدرتمند میسر می‌شود.

با توجه به حجم بالای واردات تسلیحات، افزایش روزافزون هزینه‌های نظامی و امضای قراردادهای تسلیحاتی برخی کشورهای منطقه از جمله عربستان با ایالات متحده آمریکا و مدرن‌سازی نیروهای نظامی به صورت مداوم و وجود پایگاه‌های نظامی متعلق به ایالات متحده در این کشور، موجب بروز شرایطی تحت عنوان معمای امنیت در این منطقه شده است. آمریکا به عنوان یکی از اصلی‌ترین تأمین‌کنندگان این امنیت نه تنها از بروز تنش میان این کشورها دچار زیان نمی‌شود بلکه به واسطه فروش تسلیحات نظامی و تأمین امنیت از طریق حضور در منطقه دچار بحران، منافع خویش را دنبال می‌کند. سیاست ایالات متحده در سال‌های گذشته بر مبنای تضمین و تأمین‌کنندگی اصلی امنیت اسرائیل و تأکید بر افزایش پایگاه‌های نظامی در منطقه بوده است؛ اما در دوره ریاست جمهوری ترامپ و پس از آن، شاهد نوعی چرخش در سیاست خارجی این کشور بوده‌ایم. با توجه به رویکرد جدید ایالات متحده تحت عنوان امتناع از در اختیار قرار دادن امنیت رایگان به کشورهای خاورمیانه، شاهد نوعی بی‌اعتمادی به این کشور و توجه کشورهای خاورمیانه به نوعی برقراری امنیت بدون حضور ایالات متحده هستیم. یکی از چالش‌های پیگیری این رویکرد عدم تجربه برقراری نظم در منطقه بدون حضور کشور مذکور است. حضور ایالات متحده به عنوان تأمین‌کننده سلاح و امنیت کشورهای عربی در این منطقه باعث بی‌ثباتی و ناپایداری در آینده نزدیک می‌شود.

اهمیت پژوهش حاضر بر این پایه است که مقوله امنیت امروزه یکی از نیازهای اساسی جوامع بشری به شمار می‌آید و خاورمیانه با وجود تجربه تنش‌های متعدد، کمتر از امنیت بهره برده است. پس از حضور مستقیم آمریکا در خاورمیانه به بهانه مبارزه با تروریسم و متحمل شدن هزینه‌های نظامی بسیار برای آمریکا، شاهد نوعی واگذاری مسئولیت‌های امنیتی به خود کشورهای منطقه بوده‌ایم. خروج نیروهای آمریکایی موجب بروز وضعیتی در سال‌های پس از ۱۱ سپتامبر شد که کشورها به سمت نوعی از مسابقات تسلیحاتی برای حفظ امنیت حرکت کردند و آمریکا با استفاده از این خلأ امنیت، استراتژی خود را مبنی بر تجاری‌سازی مفهوم امنیت یا به نوعی امتناع از در اختیار گذاشتن امنیت به صورت کالای رایگان بنا نهاده است. این تغییر در استراتژی بیانگر سبک جدیدی از برخورد این کشور با منطقه خاورمیانه خواهد بود. سؤال اینجاست که استراتژی جدید ایالات متحده در خاورمیانه که از دوره اول ریاست جمهوری ترامپ آغاز شده و همچنان در ماه‌های ابتدایی دور دوم ریاست جمهوری وی دنبال می‌شود چه تأثیری بر امنیت و همچنین ترتیبات امنیت منطقه‌ای خواهد داشت. مقاله حاضر در پاسخ به این سؤال و برخی سؤالات فرعی دیگر سامان‌دهی شده است.

۲. پیشینه پژوهش

کتاب‌ها و مقالات و یادداشت‌های متعددی با موضوع راهبرد آمریکا درخصوص تجاری‌سازی امنیت به رشته تحریر درآمده است، اما در این پژوهش که درباره استراتژی آمریکا در تجاری‌سازی و فروش تسلیحات به کشورهای خاورمیانه است، مقالات و کتاب‌های زیر نگاشته شده است:

واعظی (۱۳۸۵) در پژوهشی با عنوان «ترتیبات امنیتی خلیج فارس» معتقد است جمهوری اسلامی ایران به عنوان یکی از مهم‌ترین بازیگران در عرصه امنیت خلیج فارس تحت شرایط ویژه، باید به ایجاد الگوهای رفتاری مبتکرانه در سطوح مختلف با بازیگران منطقه مبادرت ورزد، تا از این طریق به واسطه تبادل تمایلات و نگرانی‌های استراتژیک نه تنها شرایط بحرانی منطقه را بهبود بخشد، بلکه بنیانی برای ترتیبات امنیتی پایدار آینده ایجاد کند.

اسدی (۱۳۸۶) در مقاله‌ای با عنوان «رویکرد خاورمیانه‌ای آمریکا و فروش تسلیحات»، تحولات ۱۱ سپتامبر را نقطه عطفی تعیین‌کننده در تغییر استراتژی آمریکا معرفی کرده است. آمریکا از سال ۲۰۰۶ به ویژه ابتدای سال ۲۰۰۷ با توجه به فضای نوین خاورمیانه تغییراتی در

رویکرد خود ایجاد کرد و استراتژی خود را بر مبنای فروش تسلیحات و تجاری کردن مفهوم امنیت بنا نهاد.

مصلی‌نژاد (۱۳۹۵) در مقاله‌ای با عنوان «سیاست‌گذاری خاورمیانه‌ای دونالد ترامپ و آینده امنیت جهانی» این مسئله را مطرح کرده که شعارهای انتخاباتی ترامپ درباره آینده کشورهای خاورمیانه منجر به شکل‌گیری تصمیمات مشکل‌ساز برای سیاست منطقه‌ای آمریکا می‌شود. البته نوع نگرش اعضای کابینه ترامپ می‌تواند بر چگونگی تصمیم‌گیری در امنیت منطقه‌ای مؤثر باشد. موضوعاتی مانند آینده فلسطین و جایگاه منطقه‌ای کشورهای نظیر ایران و عربستان با ابهام روبه‌روست. ایفای نقش تاریخی آمریکا در ارتباط با کشورهای عرب منطقه و اسرائیل نیازمند آمریکایی است که از قدرت سازنده بیشتری در مقایسه با دوران موجود برخوردار باشد.

جهانگیری و همکاران (۱۳۹۸) در مقاله‌ای تحت عنوان «بررسی سیاست خارجی دونالد ترامپ در خاورمیانه (اهداف و منافع)» این سؤال را مطرح کرده‌اند که سیاست خارجی ترامپ در قبال خاورمیانه بر اساس چه مؤلفه‌هایی است. از دیدگاه نویسندگان، دولت ترامپ به‌منظور پیشبرد اهداف ایالات متحده و دولت خود و برخلاف شعارهای تبلیغاتی‌اش و مخالفت با سیاست‌های رئیس‌جمهور پیشین و همچنین بر اثر عوامل تعیین‌کننده‌ای چون فشار لابی‌های صهیونیستی و دلارهای عربستان سعودی، از مواضع اعلامی خود عقب‌نشینی نموده و لاجرم خود را مجبور به دنباله‌روی از سیاست‌های اعصار گذشته (در مورد خاورمیانه) و حتی تلاش به‌منظور افزایش تنش‌ها در این منطقه می‌بیند.

۳. مبانی نظری

رنالیسم از زمانی که به‌عنوان یک پارادایم در روابط بین‌الملل پذیرفته شده، تحولات متفاوتی را پشت سر گذاشته است. قدرت‌محوری، دولت‌محوری، موازنه قدرت، آنارشیک و معمای امنیت مهم‌ترین مشخصه‌های رنالیسم است. بر اساس تقسیم‌بندی‌های گوناگون در درون این پارادایم، با توجه به رابطه ساختار-کارگزار، سطح تحلیل و به‌طور کلی نوع متغیرهای وابسته و مستقل شکل گرفته است. مبانی رفتاری و انگیزه عمل دولت‌ها در محیط بین‌المللی، نوع و چگونگی ارتباط سیاست داخلی و سیاست خارجی یا سیاست بین‌الملل و حوزه‌ها و پدیده اصلی مورد تحلیل را می‌توان از مهم‌ترین مؤلفه‌های طبقه‌بندی نظریه‌ها و نظریه‌پردازان مختلف پارادایم رنالیسم دانست. در رنالیسم کلاسیک رفتار کشورها متأثر از طبیعت بشری و برای مقابله با ناامنی فعلی تلقی

می‌شود؛ بر پایه این رویکرد، در اینجا با تلاش کشورها برای ایجاد موازنه قدرت مواجه می‌شویم. در نئورئالیسم، سیاست خارجی و رفتار بین‌المللی بازیگران متأثر از آنارشی بین‌المللی است و در واقع این ساختار، رفتار بازیگران را تحت تأثیر قرار می‌دهد. رئالیسم نئوکلاسیک را می‌توان صورت تکامل‌یافته رئالیسم کلاسیک و رئالیسم ساختاری دانست. در این پارادایم رفتار خارجی دولت متأثر از سه مقوله قدرت، دولت‌ها و ساختار نظام بین‌الملل است. در واقع قدرت به‌عنوان متغیر وابسته، ساختار به‌عنوان متغیر مستقل و دولت نیز به‌عنوان متغیر میانجی، رفتار خارجی دولت‌ها را شکل می‌دهند (پورا احمدی میبیدی و دارابی، ۱۳۹۷: ۱۳۰).

بر اساس نظر والت^۱، مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده این نظریه عبارت است از: تهدید از قدرت کلی، مجاورت جغرافیایی، قدرت و نیت تجاوزکارانه. از دیدگاه وی، قدرت کلی همان مجموع منابع کشور است. کشوری که منابع بیشتری داشته باشد می‌تواند کشوری را که منابع کمتری دارد جدی‌تری تهدید کند. اهمیت مجاورت جغرافیایی از این نظر است که اگر سایر شرایط برابر باشد، کشورهای نزدیک اغلب تهدیدکننده‌تر از کشورهای دور هستند. قدرت آفندی توانایی یک دولت برای تهدید حاکمیت یا تمامیت سرزمینی دولت دیگر با هزینه‌ای قابل قبول است. نیت تجاوزکارانه تمایل یک کشور خاص به واداشتن کشوری دیگر به واکنش را مشخص می‌سازد. در این رویکرد کشورها در مقابل افزایش قدرت سایرین دست به موازنه نمی‌زنند، بلکه آنچه باعث حرکت کشورها به‌سوی توازن می‌گردد میزان تهدیدی است که درک می‌کنند. زمانی که تهدیدی احساس شد، کشورها یا سعی می‌کنند در مقابل آن توازن ایجاد کنند یا اینکه به کشور تهدیدکننده ملحق می‌شوند (ترابی و کیانی، ۱۳۹۷).

حال این سؤال پیش می‌آید که کشوری که تهدید را درک نموده چه راهبردی اتخاذ می‌نماید. دست به توازن کشور تهدیدکننده می‌زند یا به کشور تهدیدکننده ملحق می‌شود؟ در پاسخ به این سؤال باید میزان قدرت کشوری که تهدید را درک کرده مدنظر قرار گیرد. نکته محوری که والت در اینجا به آن اشاره می‌کند این است که کشورها با توجه به قدرت خود، دست به توازن یا اتحاد با طرف قوی‌تر می‌زنند. کشورهای قدرتمندتر معمولاً اصل توازن را مورد توجه قرار می‌دهند، در حالی که کشورهای ضعیف‌تر اتحاد با کشور تهدیدکننده را موفقیت‌آمیزتر می‌دانند. این رویکرد مدعی است که چون دولت‌ها در برابر تهدیدهای مشهود برای وضع موجود

1. Walt

به سرعت از خود واکنش نشان می‌دهند، لذا بیشینه ساختن قدرت در نهایت موجب نقض غرض می‌شود. همین واکنش سریع در برابر تهدید، شالوده تبیین آن‌ها را درباره علت وقوع جنگ در جهان دولت‌های حافظ وضع موجود نیز تشکیل می‌دهد. واقع‌گرایان تدافعی با توسل به مفهوم معمای امنیت، مدعی‌اند که اقدامات تدافعی اغلب به خطا، به عنوان رفتاری تجاوزطلبانه تعبیر می‌شود. دولت‌هایی که از توانایی جدید و بالقوه دیگران احساس تهدید می‌کنند با اتخاذ تدابیر نظامی واکنش نشان می‌دهند (یاری و ترابی، ۱۴۰۳).

با توجه به اتخاذ راهبرد تجاری‌سازی امنیت و ممانعت ایالات متحده از در اختیار قرار دادن امنیت به صورت رایگان به کشورهای خاورمیانه، شاهد حرکت کشورهای غرب آسیا به سمت نوعی توازن و اتحاد بدون حضور ایالات متحده هستیم. در واقع ایالات متحده به این نکته اذعان دارد که تأمین هزینه‌های امنیت مترادف با تحقق شاخص‌های امنیت و منافع ملی این کشور است. بهره‌گیری از نخله‌های رئالیستی و از جمله رئالیست تدافعی، به دلیل تعریف منافع ملی در چارچوب رویکردهای مبتنی بر عدم هزینه‌سازی و مدیریت حضور این کشور در منطقه بر اساس دال مرکزی منفعت ملی است.

۴. تحلیل تاریخی راهبرد امنیتی آمریکا در خاورمیانه

مفهوم امنیت ملی از نظر برخی صاحب‌نظران مهم‌ترین اولویت در سیاست خارجی و داخلی تمام دولت‌هاست و دستیابی به آن یکی از مهم‌ترین اهداف هر دولت به شمار می‌آید. هرچند بسیاری از کشورها اولویت‌های خارجی خود را به گونه‌ای مطرح می‌کنند که بعد امنیتی را از جایگاهی که در واقع در سیاست خارجی این کشورها دارد کمتر نشان دهند، امنیت همچنان جایگاه خود را به عنوان یک اولویت مهم در سیاست خارجی حفظ کرده است و این مفهوم به‌ویژه در کشورهای کمتر توسعه یافته در کانون توجه است (صالحی و محسنی، ۱۳۹۲: ۵۰).

سازمان ملل متحد در پژوهشی با عنوان «مفاهیم امنیت» چنین نوشته است که این کشورها هیچ‌گونه احساس خطر، حمله نظامی، فشار سیاسی یا اقتصادی نکرده تا بتوانند آزادانه گسترش و توسعه خویش را دنبال کنند. به‌طور کلی امنیت ملی در فرهنگ علوم سیاسی به معنای احساس آزادی کشور در تعقیب اهداف اساسی و فقدان ترس و خطر جدی از خارج نسبت به منافع سیاسی اساسی و حیاتی است. والتر لیپمن، محقق و نویسنده آمریکایی، مفهوم امنیت ملی را چنین بیان می‌کند که یک ملت وقتی دارای امنیت است که در صورت اجتناب از جنگ بتواند ارزش‌های

اساسی خود را حفظ کند و در صورت اقدام به جنگ بتواند آن‌ها را پیش ببرد (رادمهر، ۱۳۸۴: ۱۲۰).

امنیت نظامی در هر جامعه‌ای به مفهوم آن است که کشور از خطر تهدیدهای نظامی در امان باشد. بدیهی است یک جامعه در صورتی می‌تواند امنیت نظامی داشته باشد که علاوه بر قابلیت‌های نسبی لازم سیاسی، اقتصادی، علمی، فناوری، انسانی، عمق راهبردی و رهبری قوی، نیروهای مسلح آن نیز از قدرت و توان رزمی نسبی برتر برای پاسخگویی به تهدیدهای بالقوه و بالفعل نظامی موجود علیه کشور برخوردار باشند؛ به عبارت دیگر، برای رسیدن به امنیت نظامی، کسب توسعه عوامل و مؤلفه‌های قدرت نظامی برتر در ابعاد محسوس و نامحسوس و برترساز نسبت به دشمنان و رقیبان ضرورتی حیاتی دارد و نیل به این عوامل تنها در سایه وجود رهبری توانا و فناوری پیشرفته میسر است (حسن‌پور و ترشیزی برگوئی، ۱۳۹۷: ۸۰). بر همین اساس، کشورهای خاورمیانه با تجربه ناآرامی‌ها و جنگ‌های متعدد می‌کوشند تا امنیت را در تمام شرایط در داخل کشور خود حفظ کنند. به‌منظور پیشبرد این هدف نیز سعی در انعقاد قرارداد با کشورهای نظیر آمریکا دارند که با حضور کشورهای فرامنطقه‌ای بتوانند امنیت خود را حفظ کنند. در شرایطی که خلأ امنیت در منطقه وجود داشته باشد و به‌نوعی معمای امنیت بسط پیدا کند، کشورهای کوچک که توان نظامی و مقابله کمتری دارند تلاش می‌کنند در قالب پیمان‌های مختلف یا همکاری بر اساس هدف مشترک در مقابل تهدید ایستادگی کنند (صالحی و محسنی، ۱۳۹۲: ۶۱).

حضور آمریکا در منطقه خاورمیانه در دوره پس از جنگ سرد به‌منظور تأمین امنیت، موجب وابستگی شدید دولت‌های کوچک به این قدرت در جهت حفظ امنیت شده بود. پس از روی کار آمدن دونالد ترامپ و تغییر استراتژی وی مبنی بر ممانعت از تأمین امنیت به‌صورت رایگان، این دولت‌ها ناچار شدند هزینه‌های حضور این کشور به‌منظور تأمین امنیتی را پردازند؛ مسئله‌ای که آمریکایی‌ها برای توجیه این استراتژی بیان می‌کنند افزایش خطر سواری مجانی است. از نظر ترامپ در دو دهه گذشته موقعیت ایالات متحده در جهان تنزل یافته است، مداخلات بوش در عراق و افغانستان و تلاش برای دموکراسی در عصر اوباما سبب کاهش هزینه‌ها و بودجه‌های نظامی شده و در نتیجه قدرت نظامی آمریکا تضعیف شده است. از طرفی آمریکا با پرداخت هزینه تولید کالای امنیت برای این منطقه سبب پیشرفت این کشورها در سایه خود شده است. بنابراین، در استراتژی جدید، امنیت به‌صورت کالایی در نظر گرفته می‌شود که کشورها به‌منظور کسب آن باید هزینه پردازند (علی‌تبار و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۸۹).

غالب رویدادها و روندهای گذشته در گستره غرب آسیا تحت تأثیر اهداف و عملکرد قدرت‌های بزرگ قرار دارد. خاورمیانه منطقه‌ای کوچک و به نسبت ضعیف است و برای تأمین امنیت خود نیاز به یک شریک استراتژیک دارد. در دهه پایانی قرن بیستم، حضور نظامی آمریکا در غرب آسیا با استقرار پایگاه‌های نظامی در منطقه که شامل نیروهای دائمی می‌شد، ظاهری ثابت و منظم به خود گرفت. جنگ دوم خلیج فارس که در سال ۱۹۹۱ آغاز شد انگیزه اصلی برای این تحول بود؛ زیرا از ۶۹۷ هزار سرباز آمریکایی شرکت‌کننده، بیش از ۵۰۰ هزار سرباز در چارچوب عملیات سپر صحرا در عربستان مستقر شدند. تعداد نیروهای آمریکایی در منطقه بسته به تحولات در نوسان بوده است و علاوه بر نیروهای دائمی، تشدید حوادث در منطقه و خارج از آن منجر به تقویت، استقرار مجدد یا کاهش این نیروها شده است. در مناطقی که شاهد تنش و جنگ است، ایالات متحده نیروهای خود را افزایش می‌دهد و سپس با کاهش تنش در منطقه، آن‌ها را کاهش می‌دهد و گاهی اوقات به مناطق دیگر اعزام می‌کند. سال‌ها حضور آمریکا در منطقه موجب بروز مشکلاتی از جمله بحران‌های اقتصادی و همچنین مخدوش شدن چهره ایالات متحده در افکار عمومی شده است. هزینه‌های هنگفت این کشور و بی‌ثمری جنگ‌های ایالات متحده در خاورمیانه به‌طور گسترده در سیاست آمریکا با تأسف بسیاری از سیاستمداران این کشور همراه بوده است. سیاست‌های این کشور در منطقه غرب آسیا فاجعه‌ای گران‌قیمت و غیرضروری است. به‌طور محافظه‌کارانه، تلاش برای کنترل خاورمیانه برای ایالات متحده سالانه حدود ۶۵ تا ۷۰ میلیارد دلار هزینه دارد. در استراتژی امنیت ملی دولت ترامپ آمده که ایالات متحده به دنبال خاورمیانه‌ای است که پناهگاه امن یا محل پرورش تروریست‌های جهادی نباشد، تحت سلطه هیچ قدرت متخاصم با ایالات متحده نباشد و به بازار جهانی انرژی باثبات کمک کند (Logan, 2020: 6).

ایالات متحده در فاصله سال‌های ۲۰۰۱ تا ۲۰۲۱ به مدت دو دهه حضوری گسترده در افغانستان داشت و تعداد نیروهایش به بیش از ۱۰۰ هزار سرباز رسیده بود، اما به این حضور پایان داد و نیروهای خود را از این کشور خارج کرد (امینیان، ۱۴۰۳: ۸۶). این موضوع درباره عراق نیز صدق می‌کرد. در حمله آمریکا به عراق ۱۶۰ هزار سرباز آمریکایی حضور داشتند، اما سرانجام در سال ۲۰۱۱ اکثر این نیروها خارج شدند (درخشه و جعفری هرندي، ۱۳۹۵: ۱۶۸). از دوره ریاست جمهوری باراک اوباما بین سال‌های ۲۰۰۸-۲۰۱۶ آمریکا روند کاهش نیروهای نظامی خود در منطقه را آغاز کرد و تعداد سربازان خود را از ۷۴ هزار نفر در سال ۲۰۰۸ به ۲۸ هزار نفر در سال

۲۰۱۶ کاهش داد. تعداد سربازان آمریکایی در قطر حدوداً ۱۳ هزار نفر است. حضور نظامی در عربستان نیز با حدود ۱۰ هزار سرباز شروع شد و در نهایت در سال ۲۰۰۳ به ۲۷۰۰ سرباز کاهش یافت. امارات مهم‌ترین متحد آمریکاست و تعداد سربازان آمریکایی در خاک این کشور ۵۰۰۰ نفر است. با توجه به استراتژی آمریکا در سال‌های گذشته، درمی‌یابیم که میزان سربازان آمریکایی در شرایط متفاوت متغیر بوده است و بر اساس استراتژی دونالد ترامپ، و شعار نخست آمریکای وی، شاهد بی‌علاقگی این کشور به دخالت و پیاده کردن سربازان آمریکایی در این مناطق هستیم. (یسنا، ۱۴۰۲).

۵. اهمیت نظامی-امنیتی منطقه غرب آسیا برای آمریکا

منطقه غرب آسیا از نظر رشد اقتصادی، جزو مناطق در حال توسعه جهان محسوب می‌شود. هرچند که خاورمیانه و قلب آن یعنی منطقه خلیج فارس تمدن، تاریخ و فرهنگ کهن دارد، اما آنچه اهمیت این منطقه را افزایش داده مبتنی بر چند مؤلفه است. یکی از عناصر بسیار مهم وجود منابع نفتی و گاز طبیعی است. همچنین غرب آسیا محل تلاقی سه قاره بزرگ آسیا، اروپا و آفریقا و مشتمل بر قلمروها و آبراه‌هایی است که در زمره پراهمیت‌ترین مناطق ژئواستراتژیک جهان قرار دارد. وجود کانال‌ها و تنگه‌های استراتژیک مانند کانال سوئز (محل اتصال دریاهای مدیترانه و سرخ در مصر) تنگه هرمز (محل اتصال خلیج فارس و دریای عمان)، تنگه باب‌المندب (دریای سرخ به خلیج عدن در جنوب غربی عربستان)، نقش برجسته این منطقه را دوچندان کرده است. به همین منظور، تسلط بر این منطقه یکی از اصلی‌ترین منازعات دو ابرقدرت، شوروی و آمریکا، در دوران جنگ سرد بود. در میان مناطق استراتژیک خاورمیانه، آبراه خلیج فارس و تنگه هرمز به لحاظ سوق‌الجیشی و ژئواستراتژیکی یکی از چهارده نقطه مهم جهان به شمار می‌آید (حسن‌پور و ترشیزی برگوئی، ۱۳۹۷: ۷۹).

از نظر جغرافیایی، سیاسی و امنیتی، با فروپاشی شوروی سابق به عنوان یکی از قطب‌های ساختار قدرت جهانی در نیمه دوم قرن بیستم، ساختار ژئوپلیتیک جهانی دچار تحول شد و آمریکا به عنوان قدرت فرامنطقه‌ای و جهانی بدون رقیب ماند و فرصت حضور فیزیکی بیشتری در منطقه پیدا کرد؛ چنان‌که با اشغال عراق و افغانستان و پس از آن انعقاد قراردادهای نظامی-امنیتی با کشورهای منطقه، توانست نفوذ خود را در منطقه خلیج فارس افزایش دهد. با نگاهی به جنگ‌های اخیر در منطقه غرب آسیا مشخص می‌شود که آمریکا تلاش می‌کند تا از یک سو با ناامن جلوه دادن منطقه

و از سوی دیگر ناتوان نشان دادن کشورهای منطقه در حل بحران‌های منطقه، حضور خود را توجیه کند و با استقرار در مناطقی از این کشورها، با تبلیغات فراوان ارزش کاربردی تجهیزات نظامی را در نظر مقامات این کشورها بالا ببرد و آنان را ترغیب کند تا نسبت به خرید این گونه تجهیزات و یا مشابه آن اقدام نمایند (اژدري و عزيزي، ۱۳۸۵).

۶. معادلات امنیتی دوجانبه آمریکا با کشورهای منطقه

امروزه آمریکا به بهانه مبارزه با تروریسم تلاش می‌کند تا امنیت منطقه‌ای در غرب آسیا را بی‌ثبات و ناامن نشان دهد و حضور خود را در کشورهای منطقه غرب آسیا توجیه کند. در این راستا نیز کوشیده است تا بخش سیاست خارجی خود را بر ایجاد و توسعه پایگاه‌های نظامی، قراردادهای نظامی و کمک‌های نظامی، مقابله با تروریسم و ائتلاف‌سازی امنیتی در این مناطق بنا نهد. حضور این کشور در سال ۲۰۲۴ گسترش یافته است؛ زیرا بر بازدارندگی و شکست تهدیدهای ایران و شبکه وابسته به آن در منطقه از جمله حماس (نوار غزه)، حزب الله (لبنان)، حوثی (یمن) و چندین کشور دیگر تمرکز دارد. از اکتبر ۲۰۲۴ مقامات دفاعی ایالات متحده اذعان داشتند که حدود چهل هزار نیروی نظامی در خاورمیانه وجود دارد. در مجموع حدود ۱۹ سایت تأسیسات نظامی متعلق به آمریکا است که هشت مورد از آن‌ها دائمی است. مهم‌ترین پایگاه‌ها نیز عبارت است از:

۱-۶. عربستان سعودی

سابقه همکاری سیاسی و نظامی آمریکا و عربستان سعودی به سال‌های نخستین دهه ۱۹۳۰ بازمی‌گردد. در این سال عربستان پذیرفت که نیازهای نفتی آمریکا را تأمین کند و در مقابل، آمریکا هم امنیت خاندان آل‌سعود را در برابر تهدیدات داخلی و خارجی تضمین نمود. در این راستا، در سال‌های ۱۹۴۰ تا ۱۹۷۰ دولت آمریکا هیئت‌های نظامی متعددی را به عربستان اعزام کرد. این هیئت‌ها پس از بررسی تهدیدات نظامی که متوجه آل‌سعود بود و با در نظر گرفتن وضعیت دفاعی کشور از حیث قلمرو، جمعیت، منابع مالی و غیره، استراتژی نظامی برای دفاع این کشور تدوین کردند. در مرحله بعد و در چارچوب همان استراتژی، این هیئت به گسترش نیروی مسلح، آموزش و تسلیح آنان، تأمین تسلیحات ارتش و احداث زیرساخت‌های نظامی لازم مانند پایگاه‌های نظامی و نیز آموزشگاه‌های نظامی همت گماشتند. در این دوره، از آنجا که میزان اهمیت منطقه خلیج فارس در سیاست خارجی آمریکا کاملاً ملموس بود، کارتر بیان کرد با توجه به

اینکه خلیج فارس تبدیل به یک منطقه حیاتی برای آمریکا گشته است، از این پس دولت آمریکا خود را مسئول حفظ امنیت منطقه خواهد دانست و هزینه‌های تأمین این امنیت را خواهد پرداخت (طارمی، ۱۳۹۸: ۵۲).

بخش دیگری از اقدامات آمریکا به منظور آماده ساختن عربستان برای حفظ امنیت این کشور، گسترش تأسیسات نظامی آن بود. این تأسیسات شامل پایگاه‌های هوایی، پادگان‌های نیروی زمینی، بنادر نیروی دریایی و سایر تأسیسات دفاعی عربستان می‌شد. نظامیان آمریکا این اقدام را «بزرگ‌سازی» می‌نامند. ذکر این نکته ضروری است که بزرگ‌سازی یکی از ویژگی‌های قدیمی دکترین دفاعی عربستان است که مبتنی بر پذیرش نیروهای نظامی خارجی در داخل خاک عربستان برای مقابله با تهدیدات گسترده خارجی است (همان: ۶۵). به همان اندازه که انبار کردن تجهیزات نظامی در عربستان تحت عنوان «خرید اضافی» ارزش داشت، فروش تسلیحات نظامی نیز مهم بود؛ چرا که این امر سبب تربیت نیروهای فنی و متخصص عربستان توسط مهندسان نظامی آمریکا و وجود بهانه برای حضور این کشور در عربستان سعودی می‌شد. عربستان در رتبه سوم برتری نظامی در خاورمیانه قرار دارد. هزینه‌های دفاعی این کشور ۳۰۰٪ در یک دهه افزایش یافته است و بررسی بودجه دفاعی سالانه آن تأیید می‌کند که این بودجه در طی ده سال سه برابر شده است (Holmquist & Rydqvist, 2016).

عربستان سعودی از سال ۱۹۹۰ پذیرای آمریکایی‌ها شده است و این نیروها در مناطق مختلفی مستقر شده‌اند، از جمله دمام، هفوف، تبوک، ینیع، پایگاه ملک عبدالعزیز در ظهران، پایگاه دریایی ملک فهد در جدّه، پایگاه هوایی ملک خالد در ابها، پایگاه ریاض و پایگاه نظامی الطائف. در این میان، پایگاه هوایی امیر سلطان در جنوب ریاض مهم‌ترین پایگاه نیروی نظامی آمریکا در عربستان محسوب می‌شود (حسن پور و ترشیزی برگوئی، ۱۳۹۷: ۸۲). در مجموع ایالات متحده ۶۶ پایگاه نظامی و ۳۰۰۰ نیروی نظامی در این کشور دارد؛ اما پس از سال ۲۰۱۶ و پیروزی ترامپ در انتخابات، چرخشی در سیاست خارجی آمریکا اتفاق افتاد. بر اساس آخرین اطلاعات در این حوزه، این رقم در سال ۲۰۲۴ به ۲۷۰۰ نفر می‌رسد. دونالد ترامپ، چهل و پنجمین رئیس‌جمهور ایالات متحده، ریاض را به عنوان اولین مقصد سفر ریاست جمهوری خود انتخاب کرد. این در حالی است که پیش‌تر این کشور را حامی تروریسم نامیده بود. وی در سخنرانی خود از عربستان سعودی به عنوان گاو شیرده یاد می‌کند که هرگاه ثروت و طلای آن تمام شد می‌بایست آن را ذبح

نمود. همچنین می‌افزاید این کشور باید سه‌چهارم ثروت و دارایی خود را بابت حمایت‌های داخلی و خارجی به ایالات متحده بپردازد. دونالد ترامپ اذعان می‌دارد که تا کنون حمایت‌های صورت گرفته چیزی جز هزینه‌های بالا برای آمریکا در پی نداشته است و اکنون باید این منافع آمریکا تأمین شود. به‌نوعی رابطه نفت و دلار در مقابل امنیت را مشاهده می‌کنیم که بیانگر این است آمریکا دیگر حاضر به تأمین امنیت این کشور بدون تأمین منافع خود نیست (میرترابی حسینی و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۳۰).

۶-۲. قطر

قطر ثروتمندترین کشور دنیا لقب گرفته است. این کشور تلاش می‌کند با استفاده از فضای موجود تنها به بازسازی کشور خود و اعطای امکانات رفاهی به شهروندان خود بپردازد. در این حال، قطر تلاش می‌کند روابط خود با آمریکا و غرب را تقویت کند تا مشکلی از جانب همسایگان خود در عربستان و سایر کشورهای عربی نداشته باشد. در گذشته قطر عضو فعال شورای همکاری خلیج فارس بود. اکنون این تحرک دینامیکی وجود ندارد، بلکه قطر تلاش می‌کند به بازسازی کشور بپردازد و در مسائل چالش‌انگیز منطقه و جهان دخالتی نداشته باشد. تلاش برای حفظ پیوندها و کسب حمایت قدرت‌های بزرگ فرامنطقه‌ای، به‌خصوص آمریکا، یکی از ابعاد اصلی سیاست خارجی قطر است. بعد از ۱۱ سپتامبر و خروج نیروهای آمریکایی از عربستان سعودی، قطر میزبانی از نظامیان مستقر در عربستان و جنگنده‌های نیروی هوایی را در پایگاه العدید و سیلیه پذیرفت؛ با این حال، تمهیداتی نیز برای کاهش حساسیت‌های عمومی به حضور نظامیان آمریکایی در قطر اندیشیده است. بر این اساس، قطر در تلاش است تا پیوندهای خود را با آمریکا به‌عنوان تضمینی برای تداوم بقا حفظ کند. ائتلاف با آمریکا در سیاست خارجی کشوری که تعداد اعضای ارتش آن از ۱۲ هزار نفر تجاوز نمی‌کند، امری بدیهی است. به بیان دقیق‌تر، امروزه (۲۰۲۴) قطر میزبان ۱۰ هزار پرسنل آمریکایی در خاک خود است. حمایت از آمریکا در جنگ دوم خلیج فارس در سال ۱۹۹۱ علیه عراق و به‌کارگیری پایگاه هوایی قطر توسط نیروهای آمریکایی در جنگ ۲۰۰۳ علیه صدام، از شاخص‌های همسویی این امپراتور با آمریکاست (سروش و همکاران، ۱۴۰۰: ۲۰۸).

به نظر می‌رسد روابط قطر با آمریکا به دلیل ترس از نقشه‌های عربستان سعودی است؛ زیرا قطری‌ها با جای دادن بزرگ‌ترین پایگاه نظامی آمریکا در خاک خود، دست بعضی از کشورها

مانند عربستان را که در تلاش برای کنترل کشورهای کوچک حاشیه خلیج فارس است کوتاه کرده‌اند و به‌نوعی در تلاش‌اند با حضور آمریکا امنیت خود را تأمین کنند. پایگاه هوایی العدید قطر مرکز اصلی کنترل فرماندهی نیروی هوایی آمریکا در منطقه و مقر ستاد فرماندهی مرکزی ارتش آمریکاست. این پایگاه از ج. ا. ایران ۲۷۵ کیلومتر فاصله دارد. این پایگاه بر اساس همکاری بین دوحه-واشنگتن در اختیار نیروهای آمریکایی قرار گرفته و در مقابل آمریکا متضمن شده است که امنیت این کشور را در مقابل خطرات خارجی حفظ کند (حسن‌پور و ترشیزی برگوئی، ۱۳۹۷: ۸۴). روی کار آمدن ترامپ موجب تغییر سیاست خارجی آمریکا شد. از دیدگاه ترامپ، آمریکا با ایجاد نظم بین‌الملل لیبرال بعد از جنگ جهانی دوم یک معامله بد انجام داده است؛ بنابراین، او درصدد پایان دادن به این نظم است و برای این کار سه دلیل دارد:

الف) آمریکا با ایجاد اتحادهای نظامی تعهدات زیادی را در سراسر جهان پذیرفته است؛

ب) اقتصاد جهانی مزیتی برای ایالات متحده نداشته است؛

ج) آمریکا بعد از جنگ جهانی دوم به‌مثابه یک مرد قدرتمند اما دلسوز رفتار کرده است.

۳-۶. امارات متحده عربی

اتحاد راهبردی با آمریکا به میزان فراوانی می‌تواند ضعف مداوم امارات متحده در برابر قدرت‌های منطقه‌ای همسایه از جمله ایران، ترکیه و حتی عربستان را پوشش دهد. در جولای ۱۹۹۴، ابوظبی توافق‌نامه امنیتی دوجانبه‌ای با آمریکا منعقد کرد. بر این مبنا، ایالات متحده دسترسی منظم و پایدار به پایگاه‌های هوایی و بنادر امارات را کسب کرد و در مقابل، به‌طور تلویحی وعده داد از این امیرنشین در مقابل دشمنان خارجی محافظت نماید. پایگاه الظفره به مقری برای عملیات‌های هوایی آمریکا در منطقه خاورمیانه تبدیل شده است. این پایگاه در کنار پایگاه بندر جبل علی و پایگاه‌های دریایی کوچک در فجیره بیش از پنج هزار نیروی آمریکایی را در خود جای داده‌اند. باید توجه داشت که دیدگاه ابوظبی و محمد بن زاید در قبال کابینه‌های آمریکا متفاوت بوده است. به‌عنوان مثال، ابوظبی در جولای ۲۰۱۵ با این استدلال که برجام مانعی در برابر قدرت و نفوذ فزاینده ایران ایجاد کرده است، از انعقاد این توافق استقبال کرد؛ با این حال، ابوظبی به‌سرعت رهیافت دولت اوپاما در قبال ایران را مورد انتقاد قرار داد و آن را ساده‌لوحانه خواند و او را متهم کرد که می‌خواهد کل منطقه را به ایران واگذار کند. با روی کار آمدن ترامپ در ژانویه ۲۰۱۷ و اتخاذ سیاست فشار حداکثری بر ایران و ایفای نقش امارات به‌عنوان یکی از محورهای سیاست

خاورمیانه‌ای آمریکا، این موضوع تعدیل شد. بر اساس توافق‌نامه جدید امنیتی که در می ۲۰۱۷ میان جیمز متیس^۱ و محمد بن زاید به امضا رسید، آموزش نیروهای مسلح امارات، استقرار ارتش آمریکا در امارات و مانورهای مشترک به توافق قبلی افزوده شد (غلام‌نیا و پیرمحمدی، ۱۳۹۸: ۹۱). نیروهای آمریکایی از امکانات نظامی مختلفی در پایگاه‌های امارات متحده عربی برخوردارند که از آن جمله می‌توان به پایگاه هوایی الظفره در ابوظبی، فرودگاه بین‌المللی الفجیره، بندر زاید، بندر رشید، جبل علی در دبی و بندر فجیره اشاره کرد (حسن‌پور و ترشیزی برگوئی، ۱۳۹۷).

۷. مؤلفه‌های تأثیرگذار بر توسعه پایگاه‌های نظامی آمریکا در منطقه خاورمیانه

دخالت‌های آمریکا در منطقه از اوایل دهه ۱۹۷۰ و در پی خروج انگلیسی‌ها از شرق سوئز به طرز چشمگیری گسترش یافت. با وجود این، در آن زمان به دلایل مختلف واشنگتن به هیچ وجه در موقعیت ایده‌آل قرار نگرفت. (فتحی و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۸۱). منطقه غرب آسیا، علاوه بر موقعیت ژئوپلیتیک و ژئواستراتژیک برای قدرت‌های منطقه‌ای و فرا منطقه‌ای، بازاری است با دروازه‌های باز در قبال انواع تسلیحات سبک و سنگین نظامی آمریکا؛ زیرا میزان هزینه‌های نظامی این کشورها در صد بالایی از تولید ناخالص ملی و بودجه عمومی را به خود اختصاص داده است. در سال ۱۳۷۹ رهنامه ارتش آمریکا در رابطه با خلیج فارس بر مبنای تشکیل نیروی واکنش سریع برای مداخله نظامی هنگام روبه‌رو شدن منافع آمریکا با تهدید و خطر، برپایی شبکه‌ای از پایگاه‌های نظامی کمربندی‌شکل، استفاده از سامانه هشدار سریع به منظور آسان‌سازی عکس‌العمل سریع و گسترده نیروهای نظامی آمریکا در زمان دلخواه در منطقه تشکیل شد. در این راستا، منطقه غرب آسیا به‌ویژه حوزه خلیج فارس و شبه‌جزیره عربستان برای آمریکا سومین خط دفاعی راهبردی در معادلات نظامی محسوب می‌شود. خط دفاعی اول عبارت است از خود ایالات متحده آمریکا و خط دفاعی دوم شامل قاره اروپاست.

انگیزه حضور نظامی آمریکا در منطقه غرب آسیا دارای ابعاد پیچیده‌ای است و آشکار می‌سازد که حضور این کشور در قلب جهان اسلام مهم‌ترین بخش از سناریو آمریکا برای تحقق نظم نوین جهانی است. در نگرش نظام بین‌الملل جدید، حاکمیت سیاسی ایران چالش بزرگی علیه محیط بین‌الملل است و برای تغییر یا تعدیل آن باید بر نقاط ضعف آن فشار آورد (حسن‌پور و ترشیزی برگوئی، ۱۳۹۷: ۸۱). در واقع به نظر می‌رسد برنامه خلع سلاح ایران که به صورت طرحی

جامع از سوی نظام بین‌الملل دنبال می‌شود، صرفاً بهانه‌ای برای تغییر فرایند حاکمیت سیاسی و یا حداقل تعدیل آن به نفع اصول و هنجارهای نظام بین‌الملل جدید است. آمریکا با ادامه روابط تنش‌آلود با ایران به‌راحتی می‌تواند حضور در منطقه غرب آسیا را برای دولت‌های همسایه ایران توجیه کند. برتری آمریکا در خلیج فارس نقش قاطعی در برتری جهانی آمریکا بازی می‌کند (ذوالفقاری، ۱۳۸۴). به هر حال، حضور آمریکا در منطقه و اقدامات نظامی آن عامل اصلی ناامنی، بی‌ثباتی در مسائل و مشکلات داخلی منطقه است و این امر در برآیند مستقیم عملکرد کشورهای منطقه نهفته است که ضرورتاً برای از میان بردن معلول باید علت آن را از میان برد.

۸. چرخش سیاست خارجی آمریکا در خاورمیانه از دوره ترامپ (۲۰۱۷-۲۰۲۱)

بحران‌های شکل گرفته در سال‌های ۲۰۰۷ و ۲۰۰۸ و پس از آن، سیاست‌های اتخاذی غلط توسط باراک اوباما تحت عنوان کاهش بودجه نظامی موجب تضعیف عوامل قدرت ملی آمریکا و نفوذ این کشور در جهان شد. پیامدهای آن تقویت قدرت‌های نوظهور و ایجاد محدودیت‌های فراوان برای آمریکا بود که به‌روشنی لزوم تغییر در سیاست خارجی آمریکا را نشان می‌داد. در واقع، همان‌طور که بسیاری از نظریه‌پردازان روابط بین‌الملل قدرت را در سلسله‌مراتب و همچنین ساختار نظام بین‌الملل مفهومی نسبی فرض می‌کنند، می‌توان اظهار داشت که همزمان با کاهش مؤلفه‌های قدرت یک کشور، قدرت دیگر کشورها افزوده خواهد شد؛ بدین نحو که در شرایط افول قدرت آمریکا در اثر بحران‌های مالی و سیاست‌های اتخاذی نادرست، کشورها و قدرت‌های رقیب قدرت بیشتری کسب کردند. پیامد این موضوع نیز افزایش قدرت و نقش کشورهای نوظهور و ارتقای جایگاه آن‌ها در نظام بین‌الملل و در نتیجه، ایجاد تغییرات مهم در سیاست خارجی آمریکا با هدف تطبیق با شرایط و بازیابی قدرت ملی و بین‌المللی در جهت حفظ و تأمین منافع این کشور را در پی داشت (پوراحمدی و منصوریان، ۱۳۹۳: ۱۱۳).

در نتیجه نیاز به این تغییرات، سال ۲۰۱۷ همزمان شد با راهیابی دونالد ترامپ به کاخ سفید و تصدی عنوان ریاست جمهوری ایالات متحده. پدیده سیاست آمریکا، پس از ماه‌ها جنجال، در میان بهت و نگرانی همگان بر رقیب دموکرات خود غلبه کرد. ترامپ شعار نخست آمریکا را در قالب نوعی ملی‌گرایی افراطی طرح کرد که با یک‌جانبه‌گرایی همراه است. از نظر وی، اصل نخست آمریکا باید چراغ راهنمای سیاست خارجی کشور باشد. بلوک غرب به‌عنوان یکی از ستون‌های دنیای پس از جنگ جهانی دوم معنای خود را از دست داده است و یک‌جانبه‌گرایی

نه تنها در سازمان های بین المللی بلکه در مورد متحدان غربی آمریکا نیز مشهود است. آمریکا دیگر حاضر نیست در راستای منافع متحدان خود هزینه کند و هر کدام از کشورهای غربی و متحدان آمریکا باید هزینه تأمین امنیت خود را پردازند. از نظر ترامپ، امنیت کالایی است که آمریکا تولید می کند و در اختیار دیگران قرار می دهد، بدون اینکه از آن ها بهایی دریافت کند. افزایش بودجه در دوره ترامپ این امکان را می دهد که هم به اول بودن آمریکا در جهان اطمینان پیدا کند، هم امنیت تولید شده را به دیگران بفروشد. همچنین، با اعمال قدرت، اعتبار از دست رفته خویش را بازسازی کند و به دیگران نشان دهد که نادیده گرفتن آمریکا چه عواقبی دارد (یزدانفام، ۱۳۹۵: ۱۴۹).

افزایش فروش تسلیحات به کشورهای خاورمیانه ای در گیر بحران های امنیتی یکی از پایه های اصلی سیاست تجاری سازی امنیت است (Holmquist & Rydqvist, 2016). اعلان های فروش تسلیحات در دوره ترامپ بر منطقه خاصی تأکید نداشت، ولیکن خاورمیانه و شمال آفریقا بزرگ ترین منطقه دریافت کننده این تسلیحات بودند. این میزان تنها در سال اول دولت ترامپ ۳۶/۲ درصد بود. ده خریدار تسلیحات ایالات متحده در سال ۲۰۱۷ به ترتیب عبارت بودند از: عربستان، لهستان، ژاپن، کانادا، رومانی، بحرین، استرالیا، بریتانیا، امارات متحده عربی، یونان و سنگاپور (Hartung, 2018).

بر این اساس، پاسخ به اینکه چه عواملی موجب بروز مشکل امنیتی در منطقه می شود دربرگیرنده موارد متعددی است؛ اما یکی از عناصر مهم آن، همان طور که بلانتون^۱ (۱۹۹۹) استدلال کرده است، افزایش واردات تسلیحات نظامی توسط کشورها اغلب با ایجاد بی اعتمادی و کاهش امنیت منطقه ای همراه است (Koch & Stivachtis, 2019). رویکرد امنیتی حاکم در منطقه خاورمیانه بدین صورت است که امنیت تنها در گرو خرید تسلیحات است. در مقابل، فروش این تسلیحات توسط آمریکا به این کشورها و کمک های نظامی قدرت یا قدرت های مداخله گر به متحدان منطقه ای خود در قالب پیمان های نظامی و ارسال سلاح و تجهیزات جنگی و از سوی دیگر، وجود برخی دولت های مصنوعی در منطقه، دور باطلی از خرید تجهیزات را ایجاد کرده که سرانجام به ناموزون شدن مسابقه تسلیحاتی خواهد انجامید. بر اساس موارد بیان شده، می توان این چنین استنتاج کرد که سیاست تجارت تسلیحات فعلی آمریکا اغلب به جای ایجاد بازدارندگی، به

1. Blanton

جنگ‌ها دامن می‌زند و تقریباً دوسوم (۳۴ از ۴۶) منازعه شامل یک یا چند طرف مسلح توسط ایالات متحده آمریکا است (Hartung, 2022).

به طور کلی، سیاست خارجی ترامپ دووجهی بود: بخش تنش‌زا همچون روابط با مکزیک (با دور نگه داشتن مهاجران) و چین (به لحاظ ایجاد مشاغل آمریکایی)؛ بخش پذیراتر همچون روابط با روسیه. در عین حال او برخی سیاست‌های مسلم خارجی آمریکا همچون ناتو را زیر سؤال می‌برد. او اعتقادی به تغییر رژیم در کشورهای دیگر ندارد، بلکه شعار او تغییر در ساختار رژیم آمریکاست. او به لحاظ مکاتب بین‌المللی در چارچوب رئالیسم قرار می‌گیرد، به این شکل که بر روابط بین کشورها فارغ از ماهیت درونی آن‌ها می‌پردازد. بر اساس مطالب وب‌سایت رسمی کاخ سفید، سیاست خارجی ترامپ با درون‌مایه اصلی اول آمریکا در تنها ۲۲۰ کلمه در سه بخش، شکست داعش، بازسازی توان نظامی آمریکا و توسل به دیپلماسی بیان شده است. آنچه ترامپ در مورد مسیر سیاست خارجی خود بیان داشته عبارت است از: جایگزینی غیرمترقبه بودن با هدفمند بودن؛ جایگزینی ایدئولوژی با راهبرد؛ جایگزینی بی‌نظمی به جای صلح. سیاست خارجی ترامپ پنج رویکرد عمده دارد:

۸-۱. اتحاد بی‌هزینه

دونالد ترامپ عمیقاً از اتحاد‌های نظامی آمریکا در سراسر جهان ناخرسند است. او معتقد است آمریکا فراتر از تعهدات خود در جهان عمل کرده و دچار خسران شده است. مخاطبان مشمول این رویکرد شامل متحدان سنتی همچون کشورهای عضو سازمان آتلانتیک شمالی (ناتو) و متحدان نوظهورتر مانند عربستان سعودی است. ترامپ در سال ۲۰۱۳ در مورد کره جنوبی گفته بود که تا کی می‌بایست هزینه‌های دفاعی کره جنوبی را در برابر کره شمالی بپردازیم. پس آن‌ها چه زمانی به ما پول می‌دهند؟ البته این رویکرد تضادی با دشمنی آمریکا با کره شمالی ندارد، بلکه منظور این است که آمریکا به ادامه استقرار نیروهای خود بدون هیچ ثمری و صرفاً برای دفاع از متحدان خویش تمایل ندارد. او حتی علاقه چندانی به مسئله اوکراین نشان نمی‌دهد و آن را مسئله‌ای اروپایی می‌بیند و آمریکا را چندان متأثر از تحولات آن منطقه نمی‌داند (Katzman, 2016: 59).

۸-۲. صلح قدرت‌مآبانه

این رویکرد مبتنی بر دارا بودن توان (نظامی-اقتصادی) در جهت استقرار صلح است. کشورهای مخاطب این رویکرد دارای تعارض منافع با آمریکا هستند. نکته قابل توجه این است که آمریکا در

مقابل این کشورها توان مواجهه مستقیم ندارد و تنها می‌تواند زور آزمایی کند؛ بدین معنی که برای اصلاح سایر کشورها و قرار گرفتن در مسیر مطلوب آمریکا گسترش توان آمریکا، فارغ از به‌کارگیری آن، لازم است. این رویکرد از زبان ترامپ این‌گونه بیان می‌شود که به‌لحاظ نظامی یک ارتش بسیار بزرگ، بسیار قوی و بسیار قدرتمند خواهیم ساخت؛ نه اینکه از آن استفاده ببریم، آن‌وقت است که دیگر کسی با ما درگیر نخواهد شد (جهانگیری و همکاران، ۱۳۹۸: ۵۸).

دونالد ترامپ در حالی از بی‌اهمیتی خاورمیانه در سیاست خارجی خود سخن به میان آورده است که دولت‌های سابق ایالات متحده در دکترین سیاست خارجی خود جایگاه ویژه‌ای برای این منطقه قائل بوده‌اند، در صورتی که این منطقه به‌جز داشتن هزینه‌های بسیار زیاد برای آمریکا در جهت تأمین امنیت آن نتیجه‌ای نداشته است. از این پس ایالات متحده دیگر به‌صورت رایگان هیچ نیرو و سلاحی در اختیار این کشورها نخواهد گذاشت. فروش تسلیحات به‌طور گسترده به‌عنوان ابزار مهم قدرت دولتی شناخته می‌شود. کشورها انگیزه زیادی از فروش تسلیحات دارند، اما درخصوص اهداف آمریکا در این راستا می‌توان گفت که این صادرات بخش‌هایی از پایگاه‌های صنعتی دفاعی آمریکا را حفظ می‌کند. علاوه بر این، بخش بسیار مهمی از اقتصاد آمریکا را تشکیل می‌دهد (Congressional research service, 2017).

نگاه اقتصادی دونالد ترامپ و بهره‌جویی از چالش‌ها و ستیز در مناطق مختلف بالاخص خاورمیانه، منجر به شعله‌ور شدن هرچه بیشتر این درگیری‌ها خواهد شد. با توجه به شرایط حساس و حیاتی خاورمیانه و همچنین وجود پایگاه‌های نظامی آمریکا در این منطقه و وابستگی هم‌پیمانان این کشور برای تأمین امنیت، نمی‌توان آینده روشنی در جهت همگرایی این منطقه متصور شد (جهانگیری و همکاران، ۱۳۹۸: ۶۴).

۸-۳. تحریک و پاسخ (تنش‌آفرینی برای تنش‌زدایی)

در صورت شکست رویکرد صلح قدرت‌مآبانه، مرحله بعدی تحریک کردن و به عبارتی تنش‌آفرینی در روابط است تا فرصت و شرایط برای واکنش نشان دادن و تنش‌زدایی برای آمریکا فراهم گردد. از ابزارهای اصلی این رویکرد تبلیغات رسانه‌ای علیه کشور مخاطب و انتظار برای پاسخ‌دهی غیرمتناسب از طرف آن کشور است. مزیت این رویکرد در این است که وی قادر خواهد بود اجماع و همراهی نولیبرال‌ها، نومحافظه‌کاران و حمایت سازمانی را از آن خود کند. این رویکرد او را به‌نحوی نشان خواهد داد که دیگران باور کنند آن‌چنان جریزه دارد که جنگ جهانی دیگری راه بیندازد و از این طریق کشورهای قدرتمند را مجبور به مذاکره با وی کنند.

۸-۴. حمایت‌گرایی ملی

ترامپ تحت تأثیر پوپولیسم جهانی از جمله بریتانیا و فرانسه قرار گرفته بود و مسلماً از شکست مارین لوپن در انتخابات ریاست جمهوری فرانسه ناراحت است. در حقیقت گفتمان ضدنخبگی و عوامانۀ ترامپ ریشه در دیدگاه انزواگرایانه و در عین حال ملی‌گرایانه (در مقابل نگاه میهن‌پرستانه و مداخله‌جویانۀ) وی دارد. تمسک به دیپلماسی به‌عنوان یک سیاست اعلامی رسمی را می‌توان در این بخش قرار داد، به‌نحوی که در وب‌سایت کاخ سفید آمده است که جهان باید بداند آمریکا در خارج به‌دنبال دشمن نیست، بلکه خوشحال‌تر می‌شویم دشمنان به دوستان و دوستان به متحدان تبدیل شوند. در نگاهی تقلیل‌گرایانه می‌توان این سیاست را ناشی از ناتوانی آمریکا در به راه انداختن جنگی دیگر و آمادگی برای رویارویی‌های آینده دانست (جهانگیری و همکاران، ۱۳۹۸: ۶۵).

۸-۵. تبارشناسی ترتیبات امنیتی خاورمیانه

ترتیبات امنیتی موجود در خلیج فارس با نگاهی ساختارگرایانه و پوزیتیویستی و بر معنای مطالعات استراتژیک دوره جنگ سرد بوده است. به عبارت دیگر، این منطقه تا کنون از یک ترتیبات امنیتی بومی بر مبنای رهیافت غیرپوزیتیویستی و مطالعات امنیتی با گفتمان پساجنگ سرد محروم بوده است؛ لذا با بروز واقعیت‌های جدید به‌خصوص با تحولات عراق جدید (پس از حمله ایالات متحده به این کشور) باید با رهیافتی مبتنی بر نقد ترکیبات امنیتی شکل گرفته توسط قدرت‌های فرامنطقه به‌ویژه ایالات متحده آمریکا الگوی نظم درون منطقه همراه با ترتیبات امنیتی بومی ارائه شود. سیاست ایالات متحده آمریکا در سال‌های گذشته تقریباً به‌طور کامل معطوف بر تقویت هم‌پیمانان قوی محلی به‌منظور سلطه بر منطقه بدون در نظر گرفتن بعد داخلی امنیت در خلیج فارس بوده است. به‌عنوان نمونه، در دهه ۱۹۷۰ ترتیبات امنیتی مدنظر ایالات متحده و راهبرد هژمونی منطقه‌ای بر حمایت از خاندان سلطنتی در عربستان سعودی و رژیم شاه در ایران استوار بود. این راهبرد با بروز انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۹۷۹ که به سقوط شاه منجر شد و با رشد گروه‌های تروریستی فراملی که اعضایشان برخاسته از شهروندان عربستان بودند و اقدام آنان منجر به حملات تروریستی ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ شد، شکست خورد. این دو ناکامی بیشتر به‌دلیل تحولات داخلی در درون ایران و عربستان سعودی شکل گرفت. به عبارت دیگر، گفتمان غالب بر دستگاه سیاست خارجی آمریکا برای شکل‌دهی به ترتیبات امنیتی، بدون در نظر گرفتن ملاحظات و ویژگی‌های

خاص خرده‌سامانه خلیج فارس بوده است و همین امر موجب شکست این نوع از ترتیبات امنیتی شد.

نگاه ایالات متحده آمریکا به الگوهای امنیتی در این منطقه در طول تاریخ مبتنی بر تأمین قدرت، سود و منفعت مادی بوده و هست؛ بنابراین، آمریکا انگاره‌ها، فراروایت‌ها، هویت‌های مختلف و همچنین فرهنگ‌های متعدد در این منطقه را همواره با دیدی تقلیل‌گرایانه دنبال می‌کرده است. آمریکا از آغاز دهه ۱۹۵۰ با ایران زمان شاه اتحاد استراتژیک برقرار کرد. ایران بازیگر اصلی پیمان سنتو و ژاندارم منطقه بود. همچنین از ابتدای دهه ۱۹۳۰ شرکت استاندارد اوپل (آرامکو) به امتیاز نفت عربستان سعودی در خلیج فارس دست یافت؛ لیکن ایالات متحده به دلیل سیاست ویژه بریتانیا نسبت به شیوخ تحت‌الحمايه خود به آن‌ها نزدیک نمی‌شد. به محض خروج بریتانیا از منطقه، آمریکا قراردادی با دولت بحرین برای ایجاد پایگاهی در جفیر در آغاز دهه ۱۹۹۰ منعقد کرد. دلیل این امر نخست حمایت از دولت‌های کوچک در مقابل هرگونه حمله و تجاوز احتمالی از سوی عربستان، ایران و عراق و سپس حمایت از انتقال نفت خلیج فارس به دنیای آزاد و جلوگیری از هرگونه نفوذ شوروی در این منطقه بود (برزگر، ۱۳۸۷: ۲۰۰-۲۰۱).

در دهه ۱۹۷۰، آمریکا به دلیل فشار کنگره (شکست آمریکا از ویتنام) مایل به دخالت مستقیم در امور دولت‌های دیگر نبود. به همین دلیل ناگزیر بود برای تأمین امنیت منطقه از سناریوهای جایگزین استفاده کند. در اولین سناریو از همکاری ایران و عربستان برای جلوگیری از هرگونه هجوم احتمالی از شمال (از طریق شوروی یا هم‌پیمانانش) استفاده کرد؛ اما پس از حملات ۱۱ سپتامبر و افزایش بدبینی به کشورهای منطقه، سیاست‌های پیشین همگی رد شد و بهانه‌ای برای حضور مستقیم آمریکا برای تأمین منافع خود ایجاد شد. بدین ترتیب آمریکا در طول ادوار گذشته سیاست خارجی یکسانی را دنبال نکرده است، بلکه بر اساس منفعی که به صورت پویا و تغییرپذیر است سیاست خارجی خود را تغییر داده که البته در تمامی این سناریوها اهمیت منطقه خاورمیانه به درستی مشخص است؛ به طوری که هیچ‌گاه از اهمیت آن کاسته نشده و حضور این قدرت‌ها به بهانه کمک‌های امنیتی و نظامی در این منطقه، بیانگر میزان نفوذ این کشورها در این مناطق است (Springborg et al, 2020).

۹. چشم‌انداز ترتیبات امنیتی خاورمیانه در پرتو راهبرد تجاری‌سازی امنیت از

سوی آمریکا

بر اساس رویکرد جدید آمریکا در بازه زمانی ۲۰۱۷ تا کنون و اهمیت فروش تسلیحات و به‌نوعی تبدیل کردن امنیت به یک کالای قابل معامله، و همچنین نیازمندی کشورهای حوزه خلیج فارس به حضور آمریکا برای مقابله با تهدیدات امنیتی سایر کشورها، شرایطی بروز کرده که موجب شده وابستگی به قدرت‌های فرامنطقه‌ای در بین کشورهای خاورمیانه افزایش پیدا کند. در ساده‌ترین شکل، وابستگی به معنای دنباله‌روی و تأثیرپذیری اقتصادی، سیاسی و نظامی کشورهای حوزه خلیج فارس از کشورهای غربی و در رأس آن‌ها ایالات متحده آمریکا است. منظور از کشورهای وابسته این منطقه نیز کشورهایی هستند که امور امنیتی و نظامی آن‌ها تحت تأثیر و تابع کمک‌های تسلیحاتی دیگر کشورهای فرامنطقه از جمله آمریکا است. بر این اساس، وابستگی وضعیتی است که از خارج به دولت‌های حوزه خلیج فارس تحمیل می‌شود و علت عدم همگرایی و توسعه‌نیافتگی این کشورها وابستگی ساختاری آن‌ها حتی در تأمین امنیت خود به قدرت‌های فرامنطقه است. بر این اساس، همگرایی درون منطقه‌ای کم‌رنگ شده و همزمان تنش‌های سیاسی، اقتصادی، قومی و اجتماعی تقویت و بی‌ثباتی امنیتی در منطقه حاکم و در نهایت واگرایی بیشتر شده و شکست ترتیبات امنیتی مؤثر در این منطقه را به دنبال داشته است (قربانی شیخ‌نشین، ۱۴۰۳: ۶۵).

یکی از پیامدهای رویکرد جدید آمریکا سوق دادن کشورهای منطقه به سمت جایگزینی دیگر کشورها به عنوان شریک استراتژیک خود است که در ادامه به آن پرداخته شده است:

۹-۱. گرایش کشورهای منطقه به یافتن شریک غیرآمریکایی (چین، روسیه)

سیاست‌های آمریکا در دوره اوباما و ترامپ بیانگر مواجهه این کشور با چالش‌های عمیق و اتخاذ سیاست‌های راهبردی است که از افول قدرت آمریکا حکایت دارد. در چنین شرایطی نگرانی متحدان منطقه‌ای این کشور افزایش یافته و در همین راستا تلاش برای یافتن متحد جایگزین بیش از پیش اهمیت پیدا می‌کند. بر اساس این روند، یکی از سناریوهای مطرح درباره انزوای آمریکا در منطقه، شکل‌گیری ائتلاف فرامنطقه‌ای ایران، روسیه و چین است. بر اساس این سناریو، ساختار نظام بین‌الملل چندقطبی خواهد شد و آمریکا جایگاه قدرت هژمون در سطح جهان و منطقه را از دست خواهد داد. قدرت‌های بزرگی چون روسیه و چین قادر و مایل به تغییر ساختارها و تغییر وضعیت در منطقه بدون رضایت آمریکا هستند. با کاهش ابرقدرتی آمریکا در ساختار نظام

بین الملل، منطقه با یک ائتلاف جدید جهانی نیز مواجه خواهد شد. در چنین ساختاری روسیه و چین توان به چالش کشیدن و مخالفت با برنامه های راهبردی آمریکا در سطح جهان و منطقه را خواهند داشت. در این شرایط تلاش های آمریکا با حمایت های نظامی، اقتصادی و دیپلماتیک ائتلاف سازی با سایر بازیگران منطقه و در رأس آن عربستان سعودی به عنوان متحد کنونی این کشور، به منظور کنترل جمهوری اسلامی ایران، با شکست مواجه خواهد شد. آمریکا پایگاه های نظامی خود در غرب آسیا را کاهش می دهد و قراردادهای تسلیحاتی با کشورهای حوزه خلیج فارس امضا می کند. در این سناریو، با ائتلاف سازی کشورهای مذکور، چین و روسیه از جایگاه ویژه ای در نظام بین الملل برخوردار خواهند شد و در پی آن سطح نفوذ آمریکا در منطقه کاهش پیدا می کند (عیوضی، ۱۴۰۱: ۳۱).

در این دوره کشورهای منطقه (عربستان، قطر، عراق، ترکیه و...) که منافع خود را با افول قدرت آمریکا در خطر می بینند، ناچار به نزدیکی بیشتر به کشورهای عضو ائتلاف خواهند شد. همچنین عربستان سعودی به عنوان متحد منطقه ای ایالات متحده و متأثر از سیاست های این کشور، که پیش تر راهبرد سیاست خارجی خود را بر اساس سیاست سد نفوذ و مهار ایران و در مقابل نزدیکی هرچه بیشتر به آمریکا قرار داده بود به سمت چرخش در سیاست خارجی خود خواهد رفت (دهقانی فیروز آبادی و همکاران، ۱۴۰۰: ۲۵۷).

۹-۲. گرایش کشورهای منطقه به ائتلاف با جمهوری اسلامی ایران

توافق ایران و عربستان را باید در منظومه «دوران گذار نظم بین المللی» که به معنای دوران انتقال از نظامی به نظم جدید است جست و جو کرد. در شرایطی که نظم اعتباری و ساختاری آمریکا بر جهان نشانه های جدی از کارافتادگی را نشان می دهد، چین به عنوان ابرقدرت چالشگر و تجدیدنظرطلب این نظم، در منطقه ای ورود کرده که دستور کارهای امنیتی و سیاسی آن را واشنگتن برای سال های طولانی تعیین می کرده است و با واسطه گیری میان دو قدرت منطقه خاورمیانه، یعنی ایران و عربستان، نه تنها اعتباری جدید به سبب خود افزوده است بلکه به نوعی غرب آسیا را به عنوان حوزه نفوذ سنتی آمریکا از دست رقیب خارج کرده است. نشانه های افول سیاست خارجی واشنگتن در منطقه، زمانی بیشتر نمود پیدا کرد که کشور وابسته ای چون عربستان سعودی که سال های متمادی امنیت خود را وابسته به حمایت های آمریکا می دانست، اکنون بدون توجه به منافع متحد دیرین خود به توافق، آن هم با کشوری که سال ها سیاست های آن را معارض با

سیاست‌های استکباری خود در خاورمیانه می‌دانست، یعنی ایران می‌رسد. بدون شک، ارتباط تهران-ریاض یعنی ثبات بیشتر در خاورمیانه و ثبات در این منطقه جغرافیایی یعنی به خطر افتادن بیش از پیش منافع آمریکا و در نهایت، تسریع در روند افول این ابرقدرت در نظم جدید منطقه‌ای. توافق جمهوری اسلامی ایران و عربستان سعودی برای ازسرگیری روابط با میانجی‌گری چین نشان از کوچک‌تر شدن نقش آمریکا در معادلات منطقه‌ای است. اعلام توافق رسمی جمهوری اسلامی ایران و عربستان سعودی در پکن برای ازسرگیری روابط رسمی خود، علاوه بر تأثیری که در روابط بین دو کشور دارد، تأثیرات منطقه‌ای و فراتر از آن، جهانی نیز با خود به همراه خواهد داشت. مهم‌ترین اثری که در معادلات جهانی می‌گذارد بی‌تردید افول نقش‌آفرینی آمریکا در منطقه خواهد بود؛ یکی در حوزه ورود چین به معادلات منطقه‌ای و دیگری در ارتباط با حل و فصل اختلافات و تأمین امنیت منطقه به دست کشورهای منطقه، بدون دخالت بیگانگان؛ همان‌که جزو اصول ثابت و رسمی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران است (مرکز مطالعات آمریکا، ۱۴۰۲).

۹-۳. ائتلاف‌سازی و ترتیبات امنیت منطقه‌ای؛ تلاش برای ایجاد ناتو منطقه‌ای بین

کشورهای منطقه

در چارچوب مداخله‌گرایی، آمریکا و سیاست امنیتی ایالات متحده و فروش تسلیحات به منطقه خلیج فارس به شکلی کمی و کیفی توانسته است روند همگرایی را مختل کند یا در مسیر پذیرش ترتیبات امنیتی منطقه‌ای موانعی ایجاد کند. حضور ایالات متحده و مداخلات این کشور در منطقه خاورمیانه و سیاست خارجی آمریکا در دوره ریاست جمهوری ترامپ و نوع نگرش این کشور به خاورمیانه موجب تغییری در آینده ترتیبات امنیتی خواهد شد. عربستان سعودی بیشترین همگرایی و رابطه نظامی-تسلحاتی را در منطقه خلیج فارس با آمریکا دارد؛ همین امر موجب شده است این دو بر وضعیت و منافع جمهوری اسلامی ایران تأثیر مستقیم بگذارد. به‌نوعی در ابعاد وسیع‌تر چگونگی این روابط بر چگونگی محیط امنیتی و نیز ترتیبات فراروی خاورمیانه تأثیرگذار خواهد بود. در دوره ترامپ، با توجه به مسلک تجاری او و تمایل عربستان به گاو شیرده، ریاض را در تداوم روابط استراتژیک با آمریکا به تردید انداخت. به‌دنبال این نوسانات و اختلاف‌نظرهای ایجادشده، پایداری همکاری استراتژیک و اتحاد آمریکا و عربستان سعودی به مسئله‌ای بحث‌برانگیز تبدیل شده است. استراتژی ترامپ درخصوص سیاست خارجی این کشور و نگاه

انزاری به آن موجب شده است مسئله همکاری بین عربستان و ایران و ایجاد ترتیبات امنیتی جدید، امروزه بیشتر از سال‌های گذشته مطرح شود.

در صورت ادامه رویکرد آمریکا در دوره دوم ریاست جمهوری ترامپ در بازه زمانی ۲۰۲۵ تا ۲۰۲۹، بر اساس سناریوهای گفته شده، احتمال کنار گذاشتن ایالات متحده از ترتیبات امنیتی خاورمیانه بسیار بالا خواهد رفت. به عقیده برخی کارشناسان آمریکا در قرن ۲۱ خاورمیانه اهمیت خود را برای آمریکا از دست داده است و هزینه‌های نظامی آمریکا در آنجا موجب شده تا آمریکا از منافع خود در کشورهای دیگر غافل شود. اما در سال ۲۰۱۷، دو کشور بار دیگر در صدد تعمیق روابط خود برآمدند، به طوری که همزمان با سفر ترامپ در همین سال، قرارداد تسلیحاتی به ارزش ۱۱۰ میلیارد دلار منعقد شد. تا کنون این اتحاد استراتژیک با تقبل هزینه بیشتر از سوی ریاض کماکان ادامه داشته است.

به دلیل فشار سیستماتیک واردآمده بر ایالات متحده آمریکا برای آسیامحوری و توجه بیشتر به تهدید چین، کاهش هزینه‌های امنیتی در جهان و خصوصیات شخصی ترامپ، این یک سناریو محتمل است که عربستان سعودی با کاهش نقش و جایگاه ایالات متحده آمریکا مواجه شود؛ بنابراین، عربستان سعودی باید به گزینه دیگری برای بقای سیاسی خود روی بیاورد که یکی از این گزینه‌ها پیدا کردن یک هم‌پیمان استراتژیک دیگر است (آقامحمدی و امیدی، ۱۳۹۷: ۲۵). متحدان و شرکای احتمالی می‌توانند دولت‌هایی باشند که در منافع این کشور سهیم باشند. در اینجا چهار گزینه مطرح است: اسرائیل، ترکیه، ایران و انگلستان؛ در طول چند سال اخیر در برخی موارد هم‌پوشانی میان اسرائیل و عربستان به وجود آمده است و این امر موجب شده که رهبران این دو کشور، بدون ایجاد روابط دیپلماتیک رسمی، به همکاری متقابل علاقه نشان دهند؛ ولی با توجه به نفرت توده‌های عرب از اسرائیل، این همکاری امری بعید و یا زمان‌بر به نظر می‌رسد. ترکیه یکی دیگر از کشورهایی است که می‌تواند در مورد مسائل امنیتی به عنوان متحد بالقوه برای عربستان ایفای نقش کند؛ اما مسئله اینجاست با توجه به اینکه در چند سال گذشته در راستای ایدئولوژی اخوان المسلمین به جای امارات متحده عربی و عربستان سعودی، به قطر توجه بیشتری داشته است، این همکاری امکان‌پذیر خواهد بود یا خیر؟ در اینجا پاسخ منفی است. درخصوص ایران نیز می‌توان گفت اگر مسئله پرونده هسته‌ای ایران به نتیجه برسد و یا مسئله غنی‌سازی اورانیوم اتفاق بیفتد، همچنین روابط اقتصادی ایران و عربستان در صورت گشایش اقتصادی ایران و خارج شدن

از وضعیت تحریم گسترش پیدا کند و سفارت‌های هردو کشور به‌صورت رسمی آغاز به کار کنند، ممکن است در آینده شاهد روابط استراتژیک این دو کشور و همکاری‌های همه‌جانبه میان تهران-ریاض باشیم. البته به نظر می‌رسد در این تئوری نیز ایران در حال حاضر ظرفیت تبدیل شدن به متحد استراتژیک برای عربستان را دارا نخواهد بود. گزینه پیش‌روی بعدی انگلستان است. در شرایط آشفته کنونی خاورمیانه و با توجه به این وضعیت می‌توان گفت که معیارهای قدرت و اراده سیاسی انگلستان فاقد شرایط لازم برای ایفای این نقش است. همچنین بعید به نظر می‌رسد که آمریکا از منافع خود در عربستان چشم‌پوشد و راه را برای رقبای خویش باز کند.

در چنین وضعیتی که خاورمیانه به‌تنهایی توانایی کنترل مسائل و تأمین امنیت را ندارد، تنها راه برون‌رفت از این ماجرا این است که کشورهای منطقه به‌سمت کاهش اختلافات خود را با آمریکا حرکت کنند و کشوری همچون ایران مسئله برجام را به نتیجه برساند؛ در غیر این صورت ممکن است در ترتیبات امنیتی جدید، ایران کنار گذاشته شود. چنانچه این کشورها، به‌منظور کاهش تنش در منطقه، حاضر به پرداخت هزینه بیشتر باشند می‌تواند یک اتحاد منطقه‌ای با حضور یک قدرت فرامنطقه‌ای شکل بگیرد و در این ترتیبات جدید، کشورهای خاورمیانه به‌صورت یکسانی ذی‌نفع باشند تا پایه‌های این توازن در منطقه برهم نخورد.

۹-۴. گرایش به ائتلاف منطقه‌ای اعراب با اسرائیل در قالب عادی‌سازی مناسبات

خاورمیانه همچنان یک مجموعه امنیتی است و امنیتی ماندن امور خاورمیانه یعنی عناصر زیادی از جمله پدیده اسرائیل، اعتبار اکونومیک منطقه، رقابت برای کسب قدرت و تعارضات ایدئولوژیک. اعراب و اسرائیل برای ایجاد یک ائتلاف اهدافی را دنبال می‌کنند. یکی از مهم‌ترین هدف‌های اسرائیل مهار ایران است. اسرائیل در ابتدا هرچند با ماهیت فقط سیاسی، با برخی از کشورهای عربی مانند مصر، اردن و برخی گروه‌های فلسطینی، پیمان صلح امضا کرد و در ادامه به‌صورت پنهانی با اکثر کشورهای عربی وارد فاز تنش‌زدایی شد؛ اما وجود حوادثی در دهه‌های ابتدایی قرن جدید، از جمله تشکیل هلال شیعی در منطقه توسط ایران و توافق آن با قدرت‌های جهانی برای فعالیت‌های هسته‌ای، این مذاکرات را به‌سمت علنی شدن و همه‌جانبه شدن سوق داد؛ به‌طوری که از آن به‌عنوان انقلاب در روابط اسرائیل و اعراب یاد می‌شود (زیبایی و همکاران، ۱۴۰۰: ۴۰).

در مقابل، اعراب نیز در بیان اهداف خود از این ائتلاف، مهم‌ترین هدف را مهار ایران و جلوگیری از هژمون شدن ایران و پایان دادن به ادعاهای این کشور نسبت به مسائل عربی معرفی

می کنند. در خصوص تأثیر نگرش دونالد ترامپ بر این ائتلاف می توان گفت که وی پیش از ورود به کاخ سفید نیز اعلام کرده بود مخارج آمریکا را در دنیا از جمله خاورمیانه کاهش می دهد. بر این اساس، پیش بردن سیاست های اجرای خاورمیانه بزرگ امروز با اتکا به دلارهای شیخ نشین های خلیج فارس انجام می شود. در این میان، اعراب به رهبری عربستان که نگران رویکردهای خصمانه تری از سمت ترامپ بودند، حاضر شده اند این هزینه را تقبل کنند تا کماکان حمایت این کشور را داشته باشند. بر این اساس، احتمال می رود ترامپ تداوم حفظ امنیت و همکاری های نظامی با اعراب را منوط به تحقق اهداف ائتلاف جدید و افتتاح سفارت اسرائیل در کشورهای خلیج فارس کند. در این صورت متضرر اصلی سیاست های آمریکا خاندان های پادشاهی آن دسته از کشورهای عربی خواهند بود که طبق اجرای مرحله به مرحله طرح خاورمیانه بزرگ، بیش از پیش به غرب وابسته و در نهایت مضمحل می شوند (avapress.com).

۱۰. نتیجه گیری

هزینه های هنگفت نظامی که آمریکا در زمان ریاست جمهوری بوش و اوباما برای برقراری امنیت در خاورمیانه متحمل شده بود موجب تغییر استراتژی این کشور در دوره ریاست جمهوری ترامپ شد. رویکرد ترامپ بر این اصل استوار بود که ایالات متحده دیگر هزینه های تأمین امنیت در این منطقه را نخواهد پرداخت؛ زیرا این هزینه ها چیزی جز افول قدرت آمریکا در مقابل رقبا در پی نداشته است. بنابراین، کشورها باید هزینه ی حضور آمریکا به منظور تأمین امنیت را بپردازند. پیامد سال ها حضور آمریکا در این منطقه و برقراری موقعیتی نظامی گونه در مناطق مختلف خاورمیانه امروزه سبب ایجاد حس ناامنی و شدت بخشیدن به رقابت های تسلیحاتی و بستن پیمان های متعدد با آمریکا به منظور تأسیس پایگاه های نظامی در این کشورها به منظور تأمین امنیت شده است. در نتیجه خاورمیانه امروزه دچار موقعیتی با نام معمای امنیت شده است. بر پایه نظریه مطرح شده در این پژوهش (رنالیسم تدافعی) می توان به این نتیجه رسید کشورهای منطقه خاورمیانه به نوعی اعتماد خود را به آمریکا در تأمین امنیت از دست داده اند. به طور کلی، تداوم اختلاف های هویتی، سرزمینی و ساختاری کشورهای منطقه و همچنین افزایش نفوذ آمریکا در این منطقه به بهانه تأمین امنیت، موجب افزایش بی اعتمادی و در پی سیاست های تسلیحاتی ایالات متحده در دوران دونالد ترامپ و افزایش خرید این تسلیحات توسط کشورهای غرب آسیا، مانع از شکل گیری فرایندهای همگرایانه شده است. در آینده نزدیک با تداوم استراتژی تجاری ساختن

امنیت در دوره دوم ریاست جمهوری ترامپ و افزایش بی‌اعتمادی شرکای منطقه‌ای به این متحد قدیمی، دور از انتظار نخواهد بود که شاهد ترتیبات امنیتی جدید بدون حضور آمریکا در راستای دوری‌گزینی عربستان سعودی از ایالات متحده، ائتلاف‌سازی میان چین- روسیه و ایران و همچنین جایگزینی یکی از کشورهای منطقه و یا اروپایی به‌عنوان متحد اصلی باشیم. همچنین بر اساس سناریو دیگر، با حضور آمریکا و تنش‌زدایی میان کشورهای منطقه با ایالات متحده ممکن است شاهد ترتیبات امنیتی‌ای باشیم که کشورهای منطقه‌ای پایه‌های اصلی آن هستند و تنها منافع آمریکا دنبال نخواهند شد و روندی مبتنی بر کاهش وابستگی این منطقه به کشور مذکور آغاز شود تا در صورت خروج این کشور، ترتیبات حاصل شده متزلزل نشود.

با توجه به آنچه در این مقاله گفته شد، با تجاری‌سازی امنیت از سوی ایالات متحده به‌ویژه در دوره اول و دوم ریاست جمهوری ترامپ، امنیت در خاورمیانه بیش از پیش به کالایی قابل معامله بدل شده است. این رویکرد موجب سلب اعتماد بسیاری از کشورهای منطقه به آمریکا به‌عنوان یک شریک استراتژیک پایدار شده است. در نهایت بازیگران منطقه‌ای در پی بازتعریف ترتیبات امنیتی خود برآمده‌اند و بیش از پیش به‌سوی قدرت‌هایی چون ایران، چین و روسیه گرایش یافته‌اند که حاضر به ایفای نقش امنیتی با چارچوب‌هایی متفاوت با منطق صرفاً اقتصادی ایالات متحده هستند.

منابع

- آقامحمدی، زهرا؛ امید، علی. (۱۳۹۷). «آینده‌پژوهی نقش‌آفرینی عربستان در پرتو روابط با ایالات متحده آمریکا در خاورمیانه (۲۰۱۷-۲۰۲۵)؛ چالش‌ها و راهبردها»؛ *رهیافت‌های سیاسی و بین‌المللی*، ۹(۴)، ۱۲-۳۴.
https://piaj.sbu.ac.ir/article_99694.html
- اژدری، بهروز؛ عزیزی، پروانه. (۱۳۸۵). «بررسی تحریف نام خلیج فارس و تبعات سیاسی و امنیتی»؛ در مجموعه مقالات همایش بین‌المللی خلیج فارس، انتشارات جهاد دانشگاهی.
- اسدی، علی‌اکبر. (۱۳۸۶). «رویکرد خاورمیانه‌ای آمریکا و فروش تسلیحات»؛ *مطالعات راهبردی جهان اسلام*، ۳۲، ۴۶-۳۳.
<http://noo.rs/ewYrh>
- امینیان، بهادر. (۱۴۰۳). «میراث دو دهه حضور آمریکا در افغانستان: هزینه‌های سنگین مردم افغانستان و کشورهای منطقه»؛ *فصلنامه آفاق امنیت*، ۱۷(۶۲)، ۶۵-۹۱.
https://ps.ihu.ac.ir/article_208995.html

ایسنا، ۱۴۰۲، ۸ اسفند). «نگاهی به وضعیت استقرار و پایگاه‌های اشغالگران آمریکایی در منطقه»؛ کد خبر:

<https://www.isna.ir/xdQDKj>، ۱۴۰۲۱۲۰۷۰۴۰۳۹

برزگر، کیهان. (۱۳۸۷). *ایران، عراق جدید و نظام سیاسی-امنیتی خلیج فارس*. تهران: دانشگاه آزاد اسلامی.

پوراحمدی مبینی، حسین؛ دارابی، وحید. (۱۳۹۷). «رقابت ایران و عربستان در خاورمیانه در چارچوب نظریه موازنه منافع شوئلر (۲۰۱۷-۲۰۱۵)»؛ *پژوهش‌های روابط بین‌الملل*، ۸(۴)، ۱۵۰-۱۲۵.

https://www.iisajournals.ir/article_90969.html

پوراحمدی، حسین؛ منصوریان، اصغر. (۱۳۹۳). «تغییرات سیاست خارجی آمریکا و تحولات خاورمیانه»؛ *فصلنامه مطالعات راهبردی*، ۱۷(۶۶)، ۱۰۳-۱۲۸.

<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.17350727.1393.17.66.4.7>

ترابی، قاسم؛ کیانی، فریبا. (۱۳۹۷). «تبیین سیاست خارجی روسیه در قبال بحران اوکراین از منظر واقع‌گرایی ساختاری تدافعی»؛ *فصلنامه علمی مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز*، ۲۰(۸۷)، ۳۲-۱.

http://ca.ipisjournals.ir/article_14452.html

جهانگیری، سعید؛ ازغندی، علیرضا؛ گروسی، ناصر. (۱۳۹۸). «بررسی سیاست خارجی دونالد ترامپ در خاورمیانه (اهداف و منافع)»؛ *فصلنامه تحقیقات سیاسی و بین‌المللی*، ۱۱(۳۸)، ۵۳-۷۶.

<https://www.sid.ir/paper/172885/fa>

حسن‌پور، حمید؛ ترشیزی برگویی، علی. (۱۳۹۷). «بررسی تأثیر توسعه پایگاه‌های نظامی آمریکا در منطقه غرب آسیا بر امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران»؛ *علوم و فنون نظامی*، ۱۴(۴۵)، ۷۵-۹۱.

https://www.qjmst.ir/article_34521.html

درخشه، جلال؛ جعفری هرندی، امیررضا. (۱۳۹۵). «شیوه نفوذ نظامی-امنیتی آمریکا در عراق»؛ *پژوهش راهبردی سیاست*، ۵(۱۹)، ۱۵۷-۱۸۶.

<https://doi.org/10.22054/qps.2017.7188>

دهقانی، سید جلال؛ رستمی، فرزاد؛ دانش‌نیا، فرهاد. (۱۴۰۰). «چشم‌انداز روابط ایران و عربستان؛ سناریوهای آینده و راهکارها»؛ *سیاست جهانی*، ۱۰(۲)، ۲۴۵-۲۸۸.

<https://doi.org/10.22124/wp.2021.19605.2831>

ذوالفقاری، مهدی. (۱۳۸۴، ۲۶ اسفند). «پیامدهای حضور آمریکا در منطقه»؛ *روزنامه رسالت*.

رادمهر، ایرج. (۱۳۸۴). «سیر تحول در مفهوم امنیت ملی»؛ *علوم و فنون نظامی*، ۲(۴)، ۱۱۵-۱۲۲.

https://www.qjmst.ir/article_26899.html

زیبایی، مختار؛ نصری، زئیره؛ رستمی، فرزاد. (۱۴۰۰). «فرایند عادی‌سازی مناسبات اعراب و اسرائیل؛ پیامدهای آن برای محیط امنیتی ایران»؛ *مطالعات سیاسی جهان اسلام*، ۱۰(۳)، ۳۱-۶۲.

<https://doi.org/10.30479/psiw.2021.14555.2921>

سروش، حمید؛ احمدی، حسین؛ بصیری، محمدعلی. (۱۴۰۰). «بررسی بازیگری قطر در خلیج فارس و با تأکید بر روابط قطر و آمریکا»؛ *پژوهش‌های روابط بین‌الملل*، ۱۱(۴)، ۱۹۳-۲۱۲.

<https://doi.org/10.22034/irr.2022.330632.2143>

صالحی، علیرضا؛ محسنی، سجاد. (۱۳۹۲). «دستاوردهای نظامی ایران و معمای امنیت در خاورمیانه (با تأکید بر اعضای شورای همکاری خلیج فارس)»؛ *فصلنامه سیاست خارجی*، ۲۷(۱)، ۴۹-۷۰.

http://fp.ipisjournals.ir/article_7489.html

- طارمی، کامران. (۱۳۹۸). «پیامدهای دکترین کارتر برای همکاری‌های نظامی بین آمریکا و عربستان»؛ *مطالعات خاورمیانه*، ۲۶(۳)، ۷۸-۴۷. https://cmess.sinaweb.net/article_147701.html
- علی‌تبار، محمدباقر؛ نیاکوئی، سید امیر؛ متقی، ابراهیم. (۱۳۹۷). «ترامپ و راهبرد خاورمیانه‌ای آمریکا با تأکید بر بحران سوریه؛ گسست یا تداوم»؛ *فصلنامه سیاست جهانی*، ۷(۲)، ۱۷۳-۲۰۲. <https://doi.org/10.22124/wp.2018.3091>
- عیوضی، محمدرحیم. (۱۴۰۱). «جمهوری اسلامی و سناریوهای آینده معطوف به قدرت آمریکا»؛ *مطالعات راهبردی آمریکا*، ۲(۱)، ۱۱-۳۹. <https://doi.org/10.27834743/ASS.2018.1021>
- غلام‌نیا، هادی؛ پیرمحمدی، سعید. (۱۳۹۸). «تغییر رهبری و تحول در راهبرد منطقه‌ای امارات متحده عربی (۲۰۱۴-۲۰۲۰)»؛ *فصلنامه روابط خارجی*، ۱۱(۴)، ۸۱-۱۱۱. https://frqjournal.csr.ir/article_118392.html
- فتحی، محمدجواد؛ عیوضی، محمدرحیم؛ پیرانی، شهره. (۱۴۰۰). «چشم‌انداز خروج آمریکا از غرب آسیا در پرتو سیاست راهبردی منطقه‌ای»؛ *فصلنامه ژئوپلیتیک*، ۱۸(۲)، ۱۷۴-۲۲۴. https://journal.iag.ir/article_131470.html
- قربانی شیخ‌نشین، ارسلان. (۱۴۰۳). «خرید تسلیحات نظامی و همگرایی منطقه‌ای در خلیج فارس (مطالعه موردی شورای همکاری خلیج فارس و ایران)»؛ *پژوهش‌های روابط بین‌الملل*، ۲(۵)، ۵۳-۷۸. https://www.iisajournals.ir/article_41908.html
- مرکز مطالعات آمریکا. (۱۴۰۲). «دیپلماسی فعال تهران-ریاض؛ افول آمریکا در هارمونی جدید خاورمیانه»؛ <https://ascenter.ir>
- مصلی‌نژاد، عباس. (۱۳۹۵). «سیاست‌گذاری خاورمیانه‌ای دونالد ترامپ و آینده امنیت جهانی»؛ *فصلنامه بین‌المللی ژئوپلیتیک*، ۱۲(۴۴)، ۳۹-۶۵. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.17354331.1395.12.44.3.5>
- میرترابی حسینی، سیدسعید؛ قربانی شیخ‌نشین، ارسلان؛ کریمی، غلامرضا؛ مرادی، غلامعلی. (۱۳۹۸). «تحول جایگاه نفت و تسلیحات در روابط ایالات متحده و عربستان سعودی (۲۰۱۹-۲۰۰۹)»؛ *مطالعات بین‌رشته‌ای دانش راهبردی*، ۹(۳۴)، ۱۱۷-۱۴۱. https://smsnds.sndu.ac.ir/article_486.html
- واعظی، محمود. (۱۳۸۵). «ترتیبات امنیتی خلیج فارس»؛ *فصلنامه راهبرد*، ۱۴(۲)، ۲۳-۳۶. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.10283102.1385.14.2.2.1>
- یاری، احمد؛ ترابی، محمد. (۱۴۰۳). «تبیین سیاست خارجی روسیه در حمله به اوکراین از منظر رئالیسم تدافعی»؛ *پژوهش ملل*، ۱۰۳، ۷-۳۵. <https://rnmagz.com/article/820/820>
- یزدان‌فام، محمود. (۱۳۹۵). «سیاست خارجی ترامپ و جمهوری اسلامی ایران»؛ *فصلنامه مطالعات راهبردی*، ۱۹(۷۴)، ۱۳۹-۱۶۴. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.17350727.1395.19.74.6.9>

References

- Aghamohammadi, Z. & Omid, A. (2019). "Future Studies of the Saudi Arabia Role in the Light of Relations with the United States in the Middle East (2017-2025); Challenges and Strategies". *Political and International Approaches*, 9(4), 12-34. [In Persian]. https://piaj.sbu.ac.ir/article_99694.html?lang=en
- Ajdari, B. & Azizi, P. (2006). "Investigating the distortion of the name of the Persian Gulf and its

- political and security consequences"; In: *Collection of articles of the International Conference on the Persian Gulf*, Jahad Daneshgahi Publications. [In Persian].
- Alitabar, M. B.; Niakooee, A. & Motaghi, E. (2018). "Trump and the Middle East strategy of the U.S with emphasis on Syrian crisis: continuation or discontinuation". *World Politics*, 7(2), 173-202. [In Persian]. <https://doi.org/10.22124/wp.2018.3091>
- Asadi, A. A. (2007). "America's Middle East Approach and Arms Sales". *Strategic Studies of the Islamic World*, 32, 33-46. [In Persian]. <http://noo.rs/ewYrh>
- Barzegar, K. (2008). *Iran, New Iraq and the Political-Security System of the Persian Gulf*. Tehran: Islamic Azad University Press. [In Persian].
- Center for American Studies. (1402). "Active Diplomacy Tehran-Riyadh; America's Decline in the New Harmony of the Middle East". <https://ascenter.ir>
- Congressional Research Service. (2020). "Arms Sales in the Middle East: Trends and Analytical Perspectives for U.S. Policy". Arabia, C. L.; Blanchard, C. M.; Sharp, J. M. & Thomas, C. (Eds.), Independently published. <https://www.congress.gov/crs-product/R44984>
- Dehghani Firouzabadi, S. J.; Rostami, F. & Daneshnia, F. (2021). "Perspectives of Iran-Saudi Arabia relations; Future scenarios and solutions; Using the Delphi method". *World Politics*, 10(2), 245-288. [In Persian]. <https://doi.org/10.22124/wp.2021.19605.2831>
- Derakhshe, J. & Jafari Harandi, A. R. (2017). "Military-security practices influence the United States in Iraq". *Political Strategic Studies*, 5(19), 157-186. [In Persian]. <https://doi.org/10.22054/qps.2017.7188>
- Eyvazi, M. R. (2022). "The Islamic Republic of Iran and the Future Scenarios Focused on American Power". *American Strategic Studies*, 2(1), 11-39. [In Persian]. <https://doi.org/10.27834743/ASS.2018.1021>
- Gholamnia, H. & Pirmohammadi, S. (2020). "Leadership's Change and Change in the UAE Regional Strategy (2020-2014)". *Foreign Relations*, 11(4), 81-111. [In Persian]. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.20085419.1398.11.4.4.5>
- Ghorbani Sheikh-neshin, A. (2012). "Arms Trade and Regional Integration in Persian Gulf: A case study of PGCC and Iran". *International Relations Researches*, 2(5), 53-78. [In Persian]. https://www.iisajournals.ir/article_41908.html?lang=en
- Hartung, W. D. (2018). "Trends in Major U.S. Arms Sales in 2017: A Comparison of the Obama and Trump Administrations". *Center of International Policy*. https://internationalpolicy.org/wp-content/uploads/2024/10/MAR-6-US-Arms-Sales-2017-Report-manual-footnotes-1_1.pdf
- Hartung, W. D. (2022). "Promoting Stability or Fueling Conflict? The Impact of U.S. Arms Sales on National and Global Security". *Quincy Institute for Responsible Statecraft*. <https://quincyinst.org/research/promoting-stability-or-fueling-conflict-the-impact-of-u-s-arms-sales-on-national-and-global-security/>
- Hasanpour, H. & Torshizi, A. (2018). "Impact of the development of US military bases in the West Asian region on the military security of the Islamic Republic of Iran". *Military Science and Tactics*, 14(45), 75-91. [In Persian]. https://www.qjmst.ir/article_34521.html?lang=en
- Holmquist, E. & Rydqvist, J. (2016). "The Future of Regional Security in the Middle East: Four Scenarios". *Rapportnr / Report No. FOI-R-4267—SE*. <https://www.foi.se/rest-api/report/FOI-R--4267--SE>
- Jahangiri, S.; Azghandi, A. & Garusi, N. (2019). "Donald Trump Foreign Policy Survey in the Middle East (Objectives and Interests)". *Political and International Scientific Research Quarterly*, 11(38), 53-76. [In Persian]. <https://sid.ir/paper/172885/en>
- Katzman, K. (2016). *Afghanistan: Post-Taliban Governance, Security, and U.S. Policy*. BiblioGov Pub.
- Koch, B. & Stivachtis, Y. A. (2019). *Regional Security in the Middle East: Sectors, Variables and Issues*. E-International Relations Publishing.

- Logan, J. (2020). "The Case for Withdrawing from the Middle East". *Defense Priorities*, <https://www.cato.org/sites/cato.org/files/2023-02/justin-logan-defense-priorities-9-30-20.pdf>
- Mirtorabi Hoseini, S. S.; Ghorbani Sheikh-neshin, A.; Karimi, Gh. & Moradi, Gh. A. (2019). "The evolution of oil and weapons status in US- Saudi Arabia relations (2009-2019)". *Quarterly Journal of Interdisciplinary Studies on Strategic Knowledge*, 9(34), 141-117. [In Persian]. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.24234621.1398.9.34.4.9>
- Mossalanejad, A. (2016). "Trump's Middle East Policy Making and the Future of Security". *Geopolitics Quarterly*, 12(44), 39-65. [In Persian]. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.17354331.1395.12.44.3.5>
- Pourahmadi Meybodi, H. & Darabi, V. (2019). "Competition between Iran and Saudi Arabia in the Middle East within the framework of Schoeller's Theory of Interest (2015-2017)". *International Relations Researches*, 8(4), 125-150. [In Persian]. https://www.iisajournals.ir/article_90969.html?lang=en
- Pourahmadi, H. & Mansourian, A. (2014). "Changes in the U.S. Foreign Policy and the Middle East Developments". *Strategic Studies Quarterly*, 17(66), 103-128. [In Persian]. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.17350727.1393.17.66.4.7>
- Radmehr, I. (2005). "The Evolution of the Concept of National Security". *Military Sciences and Technologies*, 2(4), 115-122. [In Persian]. https://www.qjmst.ir/article_26899.html?lang=en
- Salehi, A. & Mohseni, S. (2013). "Iran's Military Achievements and the Security Conundrum in the Middle East (with Emphasis on the Members of the Gulf Cooperation Council)". *Foreign Policy Quarterly*, 27(1), 49-70. [In Persian]. http://fp.ipisjournals.ir/article_7489.html
- Sorosh, H.; Ahmadi, H. & Basiri, M. A. (2022). "Reviewing Qatar's role in the Persian Gulf with an Emphasis on Qatar-US relations". *International Relations Researches*, 11(4), 193-212. [In Persian]. <https://doi.org/10.22034/irr.2022.330632.2143>
- Springborg, R.; Pink, W. & Zavage, J. (2020). "Security Assistance in the Middle East: A Three-Dimensional Chessboard". *Carnegie Middle East Center*. https://carnegie-production-assets.s3.amazonaws.com/static/files/files_Springborg_Williams_Zavage_-_Security_Assistance1.pdf
- Tarmee, K. (2019). "The Implications of the Carter Doctrine for the US-Saudi Military Cooperation". *Middle East Studies*, 26(3), 47-78. [In Persian]. https://cmess.sinaweb.net/article_147701.html?lang=en
- Torabi, Gh. & Kiani, F. (2014). "Clarification of Russian Foreign Policy in Regards to the Crisis in Ukraine in Terms of Defensive Structural Realism". *Central Asia and The Caucasus Journal*, 20(87), 1-32. [In Persian]. http://ca.ipisjournals.ir/article_14452.html?lang=en
- Varzi, M. (2006). "Persian Gulf security arrangements". *Strategy*, 14(2), 23-36. [In Persian]. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.10283102.1385.14.2.2.1>
- Yari, A. & Torabi, M. (2024). "Explanation of Russian Foreign Policy in Attacking Ukraine from the Perspective of Defensive Realism". *Nation Research*, 103, 7-35. [In Persian]. <https://rnmagz.com/article/820/820>
- Yazdanfam, M. (2017). "Trump's Foreign Policy and Islamic Republic of Iran". *Strategic Studies Quarterly*, 19(74), 139-164. [In Persian]. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.17350727.1395.19.74.6.9>
- Zibae, M.; Nasri, Z. & Rostami, F. (2021). "Consequences of the Process of Normalization of Arab-Israeli Relations on the Security Environment of the Islamic Republic of Iran (2010-2021)". *Political studies of Islamic world*, 10(3), 31-62. [In Persian]. <https://doi.org/10.30479/psiw.2021.14555.2921>
- Zolfaghari, M. (2005, March 16). "Consequences of America's Presence in the Region". *Resalat Newspaper*. [In Persian]. <https://www.avapress.com/>